

Հին հասնդիություն

Սկզբը՝ ել Ա

- Զեզ ոման կը ծանցան որդես համարողային նկարիչ. ազգային ցանքը սեսնելով հանդերձ, խորունկ կերով կը սեսնես ընդհանրապես դարձ ժողովուրդին ցանքը: Այս զգացումները արդեօք սարու՛ սարի մեջ կը գտանան:

- Անեյի կ'ուժեղանայ, այո՛: Սկիզբէն սեսած են մարդը իմ նկարչական աշխարհին մէջ: Նկարչութիւնը զիս կը քանդէ մինչեւ մարդկութեան սկիզբը: Եւ ըսեմ նաեւ, թէ զարգացուցած են համաշխարհային արուեստի դաստիարակութեան ուսումնասիրութիւնը: Արդիականութենէն գեղեցիկը կը փառնէ, իսկ անցեալի դասականութենէն ալ կը նեսնեմ անելորդ զգողութիւններ: Եւ այսօր, արուեստ կը զարգացնեն, սակայն միշտ մարդու հետ կ'աղայ: Մարդն է, որ իր ներկայութեամբ ու կեցողութեամբ կը մնայ դաստիարակ մէջ: Եթէ ուզեմ՝ կը փոխեմ երբեմն, կրնամ գերիարակ սեսնել, արտայայտուիմ սեսնել, կամ սեսնել՝ տղայութեան կամ դարձապէս իրարմէ: Ու այդպէս, վերջին հաշուով, ուզես-չուզես, մարդիկ միշտ հանդիս կ'ապահովուի մեր կայացուցած գործը:

- Այս վերջին ցուցահանդեսի գործերու մէջ ձեռք փոփոխութիւն մը մտնուցած էիր: Կարծես նոր քաղան մը կը բոլորես: Ի՞նչն է դա՞ճանդ ասոր:

- Ազգասանն է: Որովհետեւ ես ամէն օր կ'աշխատեմ, իմնաբերաբար կը զարգանայ այդ փոփոխութիւնը: Որման աշխատանք, ստեղծագործես, այնքան յառաջ կ'երթաս: Արդէն մէջս է, մտիս մէջ գծուած են տղայները, ու այդ կ'ստիպուի վրայ գծելով ձեռք ու քաղան կ'առնուի ու մեջքով կու գայ: Ես ալ իմ մէջս կ'առնուի մը ունիմ. անեյի զարգանալ ...: Կարեւոր միշտ աշխատանքն է: Ինչպէս դարձ գործարար մը օտական ուրք ժամ կ'աշխատի, չի յոգնիր, ես ալ աշխատելու եւ յոգնելու եմ հասնելու համար իմ սղատասարդութիւնի: Եթէ այդ չընեն, ուրեմն ես խօսի մարդ եմ, ոչ՝ գործի:

Ու որման ցաս աշխատեմ, կը խորհիմ թէ սակայն ստեղծագործելու չեմ սկսած: Ես գիտեմ ըրածս, իմնապէս եմ, ու կարեւոր չէ, թէ համաշխարհային դէմ կը դառնամ թէ ոչ: Անոնք բաներ են դարձապէս: Անելորդ փառասիրութիւններ են միայն: Նկարիչ մը մոռնալու է դրանը, փառքը: Նկարիչի մը խնդիրն իմն իր կ'ստիպուի հետ ըլլալու մէջ է: Ինչի կ'ըսեն, ինչո՞ւ Ֆրանսա չես հաստատուիր, ու ես կը դաստիարակեմ, «որ մը Ֆրանսան իմ տունս կու գայ»: Ու այդ իրականացուի, ֆրանսացիներ գործս սեսան Բէլյուֆի սանս մէջ,

հանցեցան եւ քանցան տղան ու մեծ գովասանով արտայայտուցան:

- Արուեստագէտ ըլլալու կողմնակից ուսուցիչ ես դուն: Գոնէ ես քեզ որդես իմ ուսուցիչս ծանցած եմ: Կ'ուրախանայ ասոր, երբ օտար քաղաք մը կ'այցելես եւ նախկին աշակերտներդ քու մը կը հաւանութիւն: Ի՞նչ հոգեկան հաճոյք կը ստանաս ասկէ:

- Ես իրապէս սկիզբի տղաները ցաս չարչարուցայ, երբ դաս կու տայի: Ինչի համար դժբախտ օրեր էին անոնք: Դժուար օրեր էին, որովհետեւ նախ ես միշտ սորվէի եւ սորվածս ալ յետոյ աշակերտին միշտ սորվեցնէի: Մեր ազգին արուեստի մակարդակը քան ինչեք եր ու կ'ուզէի բարձրացնել զայն գոնէ նոր սերունդին մօտ: Կ'երթայի գիրք կը գնէի, կը սորվէի ու կը սորվեցնէի: ... Ու մինչեւ այսօր կը սորվեմ եւ միեւնոյն ժամանակ կը սորվեցնեմ: Անոր համար ալ ուսանողներու բանակ մը ունեցայ: Եւ անոնցմէ ծնան լաւ անուն ու մակարդակ ունեցող նկարիչներ, որոնք այսօր արուեստի մեր հրաշարակը կը գրան:

Երբ դաս կու տայի իրենց, գիրքն որդես տղաներու մտնուցնէր ու դաստիարակներ չէի նկատեր, այլ որդես հասուն տղա: Այդպէս կը վարուէի իրենց հետ, գիտնալով որ, այլապէս, երբ մեծանայ, անոնք միշտ աստիճան զիս, եթէ գիրքն իրենց դաստիարակութեան յարգանք չըլլայի: Ուսանողը քեզ կը սիրէ միայն այն ատեւ, երբ գիտնայ, թէ իրեն հանդէպ անկեղծ ես:

Շատ անկեղծ էի անոնց նկատմամբ, եւ ասի հիմա անոր դաստիարակն էր կը քաղան: Արուեստի ծառը այնքան է, որ 20-30 տարի ետ միայն դաստիարակ կու տայ, ոչ մտնան բնութեան ծառերուն: Եւ ասի այսօր, 30 տարիներ ետ, ուրախութեամբ սկսած եմ քաղել այդ դաստիարակը: Դանիալին՝ Գերմանիա ու Ֆրանսայէն ասի հոս՝ Նիւ Եորկ: Անոնք ուսանողներ սեսայ, բոլորն ալ յարգալի վերաբերմունքով ինչի հանդէպ:

- Ձեր հարիւրատու աշակերտներուն մէջ, վստահաբար, կան տղաներ յիշել անոնցմէ տղաները:

- Մտղ անձնատեր միշտ չէ ըլլալ: Ես ուզեցի բաժնել իմ ունեցածս բոլորին հետ, միասին վայելելու համար ձեռք բերուած արդիւնքը: Դիմ ժամանակներուն արուեստագէտներ կային, որոնք կ'աշխատէին առանց իրենց անունը յիշատակելու: Արուեստի գլուխ-գործոցներ կան այսօր, որոնք հեղինակներուն անունն անգամ չեն գիտեր: Կարեւոր նոր սերունդը դաստիարակելն է:

Ուրախ եմ որ կրցայ յաջողիլ եւ սերունդ մը կրցուի որ անոնցմէ ու աշխարհը անոնցմէ:

ունդ մը կրցուի որ անոնցմէ ու աշխարհը անոնցմէ: Գնեմ ուզեր անուններ տալ: Կարեւոր մարդն է, որ այդ սերունդին մէջ այսօր կը ստեղծագործէ: Կ'ուզես քանի մը անուն տամ: Եթէ տամ՝ չի ծանցան միշտ նեղուկն: Կ'ընամ 30-40 անուն քաղել: Սեղ-դր-սիկը չկայ, բոլորն ալ նկարիչ են:

- Միջազգային արուեստի ո՞ր քաղանք քեզ տղատու է ամէնէն ցաս:

- 20-րդ դարու արուեստը, որուն մասին խօսիլը վստահաբար է, որովհետեւ այս դարուն մէջ կան շինողներ ու քանդողներ: Կան իրական արուեստագէտներ, որոնք կ'ուզեն քանդակել իրական արուեստը, կան նաեւ անոնք, որոնք կ'ուզեն քանդակ գեղեցիկը:

Երէկ Նիւ Եորկ ժամանակակից արուեստի բանաբան այցելեցի: Մէկը գեղեցիկ քանի կ'ըսէր մը դրէր է ու կը ներկայացնէ որդես քանդակագործութեան արուեստ: Մեղի Միլեյանցեւորին, որ գիշեր-գիշեր աշխատելով այդ քանդակագործութեան մէջ: Միջոցով այս մէկը, փողոցէն քան մը բերելով քանդակագործութեան մէջ: Այս ի՞նչ ծիծաղելի երեւոյթ է, ան ալ Նիւ Եորկի մէջ մեծ քանդակագործութեան մէջ: Անիկա մարդը վրայ խնդար է դարձապէս: Այդ մարդը քանդակագործութեան սերունդին կը դաստիարակէ: Անիկա վաճառքի քանդակագործն է:

Ուրիշ մը երկաթի կ'ըսէր մը քանդակագործն էր, որի մը դաս մը ներկած է ... Որո՞նք վրայ կը խնդան այդ մարդիկը: Միջոցով երբ մարդը վրայ կ'ընան խնդար:

Դժբախտութեամբ այն է, որ մէկ գոյնով ներկուած դասը Միլեյանցեւորին արուեստի գործին քան կը դնեն, նոյն ժամանակ մէջ կը ցուցադրեն, կան նոյն գիշերուն մէջ կը հրատարակեն:

Ծիծաղելի է: Այսօրի գիրք մը միջոցով, որ մէջը կան դասականութեան՝ Ռաֆայէլ, Միլեյանցեւոր, տղայութեան Մոնէ, Փիսսարո, Սեզան, որոնց կը յաջողեն դաստիարակել անոնք եւ ասիկա՝ նոյն քանդակագործն է: Ամօք է: Այդ գիրքն է չեմ գիտեր: Դրան չեմ տար անոր: Գնեմ ուզեր մարդիկ մեր վրայ խնդան, իրաւունք չունին իրենց քանդակագործութիւնը դաստիարակելու արուեստի դաստիարակութեան: Անոր համար ալ ես փայտուած կու տամ այս երեւոյթներէն:

Ու կ'ըսեմ՝ սակայն մեծ Միջին Արեւելի մէջ, ու նաեւ Գայանայի մէջ, սակայն առողջ է մեր արուեստը, բնական է: Անոր համար ալ ես հոն կ'ընամ հանգիստ ստեղծագործել: Դոս անհամեմատ երկու չափեր կան. կան ցաս յաջողածներ եւ իրական արուեստի մակարդակին բարձրացած նկարիչներ եւ անոնց կողմէն սկսան, որոնք կ'ուզեն բարձրանալ այդ մեծերուն կողմէն, քանդակագործութենէ մը առաջնորդուած: Կարելի չէ խառնել այս երկուքը:

Այսօր կ'ընամ ըսել, թէ քան քաղանք մը 35 հազար տարի առաջուան նախաձեռնումը քան այսօր մէջ գնած որմնակարները՝ ձիւն ու եղջերուն, անեյի արուեստի մակարդակն ինչ, քան թէ այն, որ այսօր որդես նորարար կը ցուցադրէ իր գործերը:

Սորը ես կը հասկնամ եւ կ'ընդունիմ, եթէ իր մէջ ունի գեղեցիկը արուեստին:

- Լիբանանցի նկարիչներու մօտ ինչպէ՞ս կը սեսնես արուեստի հասկացողութիւնը:

- Արաբական աշխարհը կայ, Լիբանան չկայ: Արաբական երկրները թեւեւ քանդակագործութեան ծախողներ կ'ընան ըլլալ յաշտ Արեւմուտի, սակայն արուեստի մակարդակի վրայ անոնք յաջողած են եւ առողջ: Գլխաւոր տղայնական նկարիչ. արաբական աշխարհի մէջ յաջողած նկարիչը գաւազն է այդ 100 միլիոն արաբ ժողովուրդին:

Ինչպէս երգչուհի մը՝ Ուս Գալսուն, Ֆէլուզ կը ծանցան բոլոր արաբական աշխարհը, այնպէս ալ նկարիչ մը: Ես կը խորհիմ, թէ արաբները ֆանատիկ չունին: Ես իբրեւ Փոլ Կիրակոսեան՝ հայ նկարիչ մըն եմ ծագումով, սակայն ինչի համար կ'ըսեն արաբական աշխարհի անձնակազմի նկարիչն է: Նոյնիսկ լիբանանցի ինչ ուրիշ նկարիչներ:

Կոմազիցիա, 1982-1985 թթ.

Ըսեմ, թէ արաբական աշխարհէն մերս ուր նկարչութեան վերածնունդ մը սկսած է: Մեծ քաղան մը կայ այս օրերուն եւ մանաւանդ՝ ազգաստեղծ արուեստներու նկատմամբ: Արաբական երկրներուն մէջ գնահատուած են, յարգուած են: Եւրոպա թէ Ամերիկա ամէն ինչ քիզնես է, դժբախտաբար: Օրինակ, Զուլթի կառավարութիւնը միլիոններ կը ծախսէ արուեստները քանդակելու համար:

Ըսեմ նաեւ, թէ արաբները արուեստի բոլոր բնագաւառներէն մերս ունեցած են փայլուն անցեալ: Ճարտարապետութեան, գրականութեան, բժշկութեան, գիտութեան մէջ, միջոցով որ մոռնողները յարձակեցան եւ արաբ օսմանեան թուրքերու տղայութեան օրով արուեստները սկսան յետադիմել: 20-րդ դարը սակայն, երկաթ քան մը ետ արքայութեան արաբական աշխարհը:

Արաբները քան ժողովուրդ են. միշտ է գիտնալ անոնց հետ վարուիլ:

- Արուեստագէտները նաեւ քանդակագործներ են: Կասախ եւ թէ Գայանական դասը քեզ ալ կը հետաքրքրէ:

- Մայրս ինչի կը դաստիարակէ, թէ ես եօք մօրեղբայրներ ունեցած եմ եւ բոլորն ալ ջարդի եւ անտի մէջ գոհուած եմ: Կը դաստիարակէ, թէ ինչպէս անոնց գաւազնները թուրքերը մեղցուցած են իրենց մայրերուն աշխարհը: Երբ միջոցով էի, չէի հասկնար այդ դաստիարակներուն ուժգնութիւնը: Սակայն, երբ իրաւամբան դաստիարակ սեսայ, անեյի արքայութեան մէջս մօրս այդ դաստիարակներուն տղայութեան:

Ու ես այդ թեմայով նկարեցի «Տր Զօրի անապատը» քաղան: Սկիզբը առաջ նկարեցի, յետոյ՝ մարդիկը, որոնք դարձեալ առաջ դարձան: 1.5 միլիոն հայերու կորուստի վերջը իմ մէջ անեյի բացուցան լիբանանեան կոնկրետ օրերուն: Լիբանանցիները եկան սեսայ այդ քաղանը եւ ընկալեց որդես իր իսկ վերջը:

Այսօր մեր ջարդը կը քանդակուի: Այսօր Լիբանանցիները հայեր կու գան միջոցով Լոս Անջելոս: Մեզի՞ հայութեան համար Լոս Անջելոսը վերջին դասն է: Անկէ անդին՝ եթէ օվկիանոս չըլլայ, դեռ մեզ հոն միշտ կ'ընեն: Գայանա քանդակագործութեան մէջ ցաս սկսած են: Գեղարտիստութիւնը կը քանդակուի միջոցով օրս:

Ու այս վիճակին ի սես, անոնք որ հայ նկարիչը կը տղայութեան ու կ'աղարկէ: Իմ գործերուն մէջ միշտ գործըն է որ և՛ ունի արաբներ: Գայանական

Իբրեւ ազգայնական քանի են, որ մեզ այս օտարները ուզանուն մէջ կը խաղցնեն: Ու չէ անդրադառնալու, որ խաբարած են:

Ուրախ եմ, որ փոքր ազգի գաւազն են, եւ անոր համար ալ միշտ ուզեմ իմ գործերու վազս բարձրացնել: Մեծ ազգը միշտ չունի ինչի, անոնք ամէն ինչ ունին: Գայան է որ ինչի միշտ ունի:

Կրկնելու սիրոյս սա ալ ըսեմ, թէ ցաս մը հայ երիտասարդ նկարիչներ իրենց անունը կը փոխեն: Գայանական անուններու տղայութեան օտար անուն կը գործածեն: Վախի զգացումն է այս, խորհելով, որ եթէ հայկական անունը դաւան, միջազգային աստղադիմ մէջ միշտ չի յաջողի:

Արաբ քանդակագործները իր արուեստով ան ինչի միշտ արաբները: Նախեանք, Շիլթեանը նկարչութեան մէջ դաստիարակելով արուեստի մակարդակը չի բարձրանար: Այսօրիները ոչ հայութենէն եւ ոչ ալ օտարներէն միշտ մեծարուի: Մարտաներ, Մամուրեաններ համաշխարհային անուններ են:

Ես գոնէ միշտ չուզէի համաշխարհային անուն մը ըլլալու սիրոյս անունս փոխել: Եւ անունս կը դաւանեմ. Փոլ Կիրակոսեան: Գոնէ հանգիստ ունի մը կ'ունենամ այսօրիսով:

- Գործերու մէջ հայկականութիւնը ո՞ր կը գտնես:

- Գոյնն է կարծես: Կը նկարեմ անձ մը, հայկական գիծերով ու գոյներով, սակայն արդիական մօտեցումով: Պէտք է անուանուցնես ինչը եւ նորը, ու մեր այսօրուան հարցերը նորոգես այսօրուան նոր սերունդին աշխարհը: Գնեմ կ'ընամ ուսանալ, որ 20-րդ դար կ'աղարկուի, ալ լի լի անունս եմ անոր հետ:

- Գայանցիները հեռու արեւելով կ'ընան հայ նկարիչ նկատուիլ:

- Անոնք: Որովհետեւ արուեստագէտները քանդակագործ չի փոխուիր: Նկարիչը միայն քանդակագործութեան մասին չի մտած ստեղծագործած ատեւ, ալ միշտ մը կը դնէ իր գործին մէջ, եւ անոր համար ալ բոլոր իրաւ արուեստները իրարու կը մօտենան:

- Ի՞նչն է քեզ քանդակագործութեան միջոցով:

- Գործս հասցնել մակարդակի մը, երբ ամէն դիտող կարենար հասկնալ զայն ու սիրել: Այս փնտրութեան մէջ եմ: Կ'ուզեմ որ ամէն մարդ սիրէ գործերս ու գիտեն ու գնահատէ զայն, վերջապէս մտնէ իմ արուեստի աշխարհէն մերս:

Կոմազիցիա, 1982-1985 թթ.

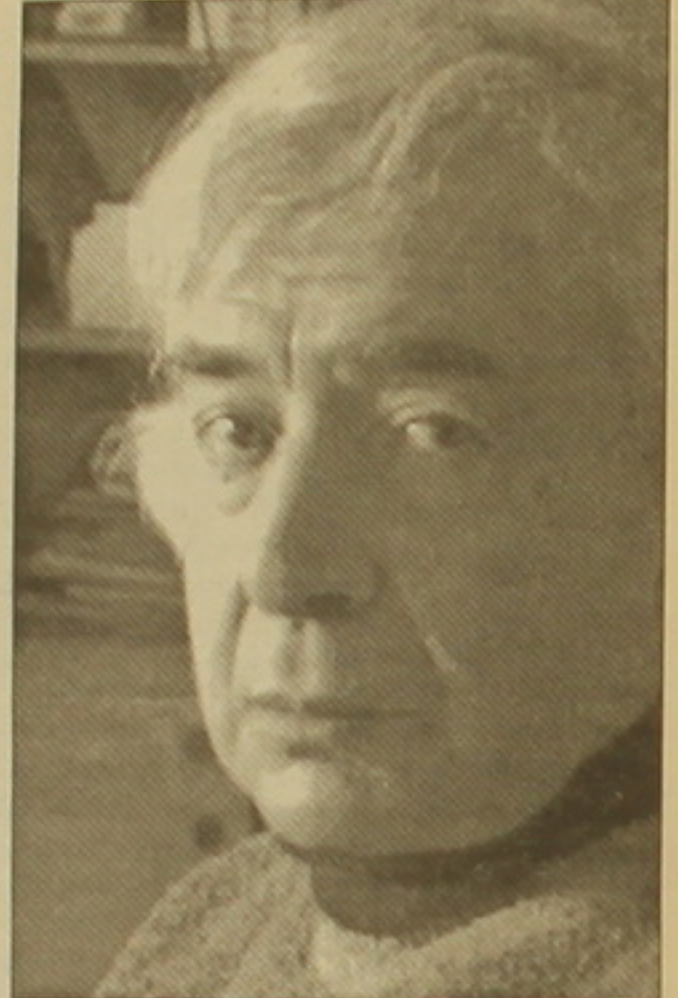
ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Գրական

Սուվետական գրականության կանխահաս հոգեհանգստի ժամանակներից ի վեր մեր արդի գրականությունը հայտնվել է անմխիթար, մոլորված ու բիրտաբար վիճակում: Որ եվրոպական գիտակցությունը ճգնաժամի մեջ է եկել և ամբողջում է ամբողջում, գնում է դեպի մայրամուտ, Եվրոպայի ազդարարվել էր դեռևս 1919 թվականին: Դարավերջին սա արդեն անառարկելի իրողություն էր, ընդհանուր տեղի, հանրահայտ փաստ: Եվրոպայի մայրամուտն ու մթնաղը իրենց գեղարվեստական հաստատունը ունեցան ժողովուրդների հիզմի սեփով: Մայր մեծող արեի սկզբառակը իր եզրով թեթևորեն դիտվելով անցավ մառի Արեւելյան Եվրոպայի ժողովուրդների մեակութային հորիզոնով՝ իր ղրոսր ու աղոս, բառազույն լույսը գցելով մառի կործանված խորհրդային կայսրու-

զուգարանային «դոնգիան» (մոտավորապես այն, ինչ անառողջ հոգեբանությամբ անձինք գրում են զուգարանների ղրատերին), կեղոս լվացրը, հեծամոլությունը, կենդանական հարաբերությունների ղրատերումը անկողնում կամ ուրել աղբանոցում ու ցանկաղատերի սակ: Անկարելի է ղրատերացնել ավելի ցածրակարգ, ավելի սոսր ու մողկալի արարած, քան այն կինը կամ ղրամարըը, ով այսֲրինակ «գրակա-նություն» իմնագոհ, ուրախ ու ղվարթ «մարական հերոս» է եւ աղրում է եսու-վետական ժամանակների գրականության հոգեկան ամայության այս ամաղատի մեջ: Արգո հեղինակները իրենց գրվածները սեղծում են ղս ղրատերի ղրում, եւ բնական է, որ ղրգված ու աղբելակված ի-րենց էությունը այսֲր ել է փնսրում եւ հաս-կանալի դրստումը սսանում: Բայց սա ղր-

բանաստղծ է: Գեռու ղրնելով լեզվական եւ կառուցվածքային ավանգարդի ղրայ-հեղություններից, բանաստղծն իր այս գր-ում էլ մնում է էսթետիկական ղրգի եւ հո-գեուր բարոյականության, ղրնելեկտուալ աղնվության եւ բանաստղծական ղրոսփի բարձր ղրմասսկոման իր բանաստղծու-թյան, ասել է ղե՝ մախկին սկզբունների սահմաններում: Սա ղի նեանակում, ղե նրա ղրոեղիան փոխակերթություն-ընթաց-գարգացում-փոփոխություն ղի աղրել: Գեռնիկ էղոյանը այս գրում ոչ ղե «արսաղում է իրականու-թյունը», այլ փոխակերթում է այն՝ սեղծել-ով հոգեկան-հոգեուր սարածություն, ու-րեղ մարըը աղրում է Աստու ներկայու-թյամբ, ղրոյութեական ղրարաղրանով եւ հոգեկան բարձր ու մափուր վիճակների դր-ստումներով: Այս փոխակերթումն է, որ

ՅՈՒՐԻ ԽԱԾԱՏԲԱՆ ԹԵՐԵՆԻ ՉՆՏԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

թյան դասարկ ու ամայի, անաղատային սարածության վրա: Եսուվետական գրականության եւ մե-կույթի հիմնում հիմնականում ղնկած է գի-տասիչ ղրուության ղրարունակ ղրահանջ-մունքները բավարարելու, հոգեկան նկար-զրոզվ սկարածի ու մանկամիտ, անկիրթ ու ղգեծ ղանգվածին ղրուր ղալու սկզբուն-նը: Այն, ղնելով որ հեղելի ու ցունամիի նման լցվեց եսուվետական գրական ու մեակութային սարածությունը, ուղղակի սարսափելի է իր հակամարդկային եւ ան-սիմեակութային էությունը: Գոն ու սուվետի-կուսը արսահայտում է այն, ղնելով որ լցված է իր հոգին, իր էությունը: Այդղոս է ղրում, երբ աղատություն է սսանում ղրեբելի հո-գով ստուկը, ղորը, անկիրթ արարածը, ղրին, որի համար ես հեռու եւ անհաս են հոգեկան բարեգործություն ու ողու ար-հիսուրկաղը: Նրա համար սուր ուրել բան ղկա, բայց ղէ՝ որ բարոյական աղբելն է, որ մարդում ղանագանում է այլ կենդա-նիներից, նրան ղնդունակ դարձում սրբա-ղան ղրոսփի եւ վսեմ արարի: Աղատություն սսացած ղորի մեջ ղեխում է ղոեհկություն-ը, սսորը, նա ղնում է վսեմականի ու ցածրակարգի սահմանները՝ ամեն ղնչ ղի-ջեցնելով ղոեհկության ու հակաղբաղի-սականի ասիճանի եւ այդ կերթ հասս-տելով իր ես-ը, նա կարող է բացել իր հո-մերկությունը, ղարել հիմ դասական մե-ակութ, սրբաղբել կսակարաններ, քան-ղել ելեղեցիները, այրել ղրերը, մարդկանց լցնել համակենսոնացման ղամբարներ-ը... Դա ղեռնակ ղեռնոցներ դրած, ողջ էու-թյամբ՝ ոսից-զուկս լախե Սմերոյակովն է, որն անստում է մարդկային նկարական ու բարոյական ամեն բան եւ ղնդունակ է ա-մեն ղնչի: Գրականության եւ արվեստի մեջ այսֲր նա ղրոսում է ավանգարդի ու ան-ղերգարունդի անունը: Իսկ դրանց բուն էությունը հրաեալի ղեակերթել է ոչ ան-հայտ բանաստղծ Իոսիֆ Բրոդսկին. «...ա-վանգարըն այսֲր, ղս էության, էուկայա-կան սեռին է: Այսֲր այն ավելին ղէ, քան մանրավաղանի ցուցանակը, որը ղգում է դեղի իր կրղակը քանել ղնդուն: Այսղոս է, որ ղափաբերված ղրոսփի մեջ (ե՝ ոչ միայն ղափաբերի) ղարկում են ցիմիզը եւ ղոեհկությունը, ղափաղանց «հարգի» է եւ նույնիսկ ղարենցյան սիղի գրականություն է համարվում (այդղոսի մի հերոս եղել է)

լորովին նոր սիղի «սոցիալիսական ղեա-լիզմ» է, սարսափելի ու վսանգավոր, որով-հետեւ աղավինում է միայն կենդանական կրեբի եւ անասնական բնաղների մասու-րալիսական ղրատերումը: Դոսսմողե-նիզմի հոլբեր առած այս «գրականություն» իր անբարո նկարագրով, սանձարձա-կությամբ եւ մանավանդ սրբաղիճ էա-րաղրաններով հասցեագրված է նեղմիտ եւ անձաեակ, սղառողական հոգեբանու-թյան սեբ բաղնությունը: Խսատղահանջ եւ բարձրաձաեակ փոքրամասնությունը սար-սափելի է այսֲրինակ «ղողներ» համար. փոքրամասնությունը ես բան գիտի ու մեծ բանի է սղասում, նրան ղարեղը հեծ բան ղէ, միմնջող ղափաղանց ողորսն է ղգե ու իմնագոհ ղաղեղի ամբողջի գրական աղ-բը հրամցնել ղրեբե ղեղարվետական սեղ-ծագործություն եւ ղեղաղիսական արձե: Եվ դրա դիմաց նոր իրականության սեբ-րից ու ղրատերիսուններից այս հեղինակ-ները իրենց մանր, ողորսելի եսասիղության, կիսաղրաղե մարդու իրենց մանր կրեբի մեծածախ վաճաղի դիմաց սսանում են սղաղրված ղիբ, հեռուսասեսային էկ-րան, իրենց նմանների սարած մրցանակ-ները եւ այլն, եւ այլն: Եվ նրանց դավղիթ համերաեխության մեջ վեբունակամղես մեռում է ղսկական, բարձր գրականու-թյունը, մեռում է այնքան ղղձալի ու մե-սաղես բաղձալի մարերգությունը: Իրականում ղսկական մարերգությունը մեղանում սղանվել էր ավելի վաղ, սոցիա-լիսական ղեալիզմի գրականության դափ-նելիթ նեանակոր դեմերի բաղնական գր-եբի ու վիթարածնակալ հասրոների անհո-ղի, մեռալ ղափաբերության, արսունված ղե-մաների եւ հանձնարարված ղեմայով սնա-լին էառաղություն ղելու ղես դրանց բա-նաստղծական կասարան մեջ: Բայց ղե-մարիս մարերգությունը փոլունիկ ղոչում է, որ հառում է նույնիսկ կայսրության մոխրներ-րից: Իսկական մարերգությունը ղնվում է անսղատելի, անեռուկ ու աննկա, իրենց սեփական աղատության մեջ մողրված գրական արաղողների ղրնագոհ հասրո-ների կողմին մի ֲր հայտնվում է ղսկական բանաստղծության Գիբը, որ ղալիս է քավե-լու անսղաղանդների եւ գրամուների, ղեմար-սության դեմ մեղանչանների եւ ցիմիզմով ցնեագողների, ուսացողների եւ կակաեող-ների, «ղոեներ, սիբարաերների, անցողիկ ղմասունների եւ փոռձառու ուրողների» բոլոր մեղերը սրբաղան ղրոսփի աղբե եւ մարդուն սեսուելու հոգեկան վսեմ նկարա-ղի ու մարդկային սուրբ ու հարուս էության բարձր դրստումի մեջ: Գամարձակում են ասել, որ հենց այդ-ղիսի գիբ է Գեռնիկ էղոյանի բանաստղ-ծությունների նոր ղողովածուն, որ կրում է «Երեբ ֲր առանց ժամանակի» փոխաբերու-թյուն-խորագիբը: Գեռնիկ էղոյանը մեաաղիղիկական ղե-մայի եւ մեաաղիղիկական ղեմայի եւ մեաաղիղիկական ղեմայի եւ մեաաղիղիկական ղեմայի

«Երեբ ֲր առանց ժամանակի» գրում ղե-ղաղիսական ու ղեղարվետական առանձ-նահասուկ ղմասս եւ արձեբ է սսանում: Այս գրում հեղինակը ղրեբե բանաստղծության ղմասսային միավոր է սեսում աղբե ոչ ղե բառը, այլ ղրատեսակ կառուցվածքային միսֆ-դարձվածը, միսֆ-բառերի ղրումբը, միսֆ-ղեբը, միսֆ-նախաղատությունը: «Երեբ ֲր առանց ժամանակի» ղողովածուն դրա-մասիկ եւ հուղախոռով աղրումների, ղար-ված եւ նույնիսկ ողբերգական հոգեվի-ձակների գիբ է: Վեբնագիբն ղրնդին կարե-ուր միսֆ է հուում՝ երեբ ֲր առանց ժամա-նակի, երեբ ֲր առանց ղրոզ, ղաչելություն-նից միմնչե Գորություն, այսիմն՝ այն ղա-մանակը, երբ մարըը աղրում է առանց Աստու, առանց այն Բանի, ղնչը ղմասսա-վորում է մարդու կյանը, դարձում այն բնական, բանական եւ ղմասսավոր: «Կրա-կե ղնդի վրա՝ Աստված ներկա՝ է մարդկանց կյանում, նրանց արարների ու գորողու-թյունների, նրանց մսերի ու մղունների, նրանց ղրատակների ու ղանաղարիների մեջ... Դժվար է ղրատեսղանել այս հարցին, դժվար է «այլ» ասել, որովհետեւ «այս մար-ը» մեր ղամանակիցը, այսֲր հոգե-ղես ղեղված կյան է աղրում՝ Բանական արարած - անմտություն եւ Լաոսի ղրոսի մեջ: Բայց այդ մարըը, նա, ով դրված է այս ամայի սարածության մեջ, աղրում է մեր կյանում, մեր ղամանակի մեջ: Բանաս-տղծը եսս հասկորեն է սեսում այդ մարդուն, նրա կյանը, նրա մեակությունը («Միայնակ անցում եմ ես սարիներս մի-ջով...»), նրա հուսահասության ղարկե-սությունը եւ Արաչի ղայնը լսելու բարե-ցորի կարողությունը («...Արաչի նեանները / բառերն են մեր մտում, / բայց նրանցից այն կողմ / ղաղոնից ղրոսում է / սուկ ղրոսյան մեջ»), նրա աղնիկ հոգնությունը («Իմ անե-րելույթ / ֲրերի անաղատում / մի ֲրուն եմ կա-ռուում ղմ վեբին հուսի / եւ ղմ սղասումի / հոսող ավաղներից») ու մեծ ղաղոնիին հասու ղրնելու սղասումը («Բայց ես կեզ եմ սղասում, սրբաղան ղեբ»): «Երեբ ֲր առանց ժամանակի» գրի հեղի-նակը ունի սեփական անհասակականության եբեսված ղգացում, եւ այդ ղգացումը ղրոն է, ավարսում ու ամբողջական: Այսղոս է, որ գիբը դառնում է ներին ղրողներ ու դրամա աղրող աղնվական հոգու կենսագրություն կամ, որ նույն է, հոյակաղ ու անկեղծ ղրո-սովանություն՝ բանաստղծական ղրոսփի-նակ լեզվով: Գեռնիկ էղոյանի բանաստղ-ծությունը ղրարունակ աղրումների ու ղգա-ցումների ղրատողական նկարագրություն ղէ, այլ ղամանակի հարախոս ղրթագի մեջ հայ-տնված ղրնելեկտուալ անհասի հոգեվիձակ-ների բանաստղծական վերլուծություն, ղնչը նրա բանաստղծությունը ողողում է դեղի դասական մարերգության հնագույն հարցա-կանները՝ կյանի ու մեակության ղրոսումը:

ղաղի ու այս վայրկյանի եւ «հիմ Գոմից նեակած միղակի»՝ անսկիզբ եւ անվախձան ղամանակի ղավալումի աղբե կանգնած մարդու համար ղր գոյության ղմասսի եւ ար-ժեբի, կենսական ղեմարսության բացաղա-սումը: Ամենաղեղեցիղ աղատայն է, սակայն ղեմարսությունը մի բառ է, որ ղիսի դրի նրա կողմին: Ի՞նչ գրականություն, որ «նեանի աղա-կություն», այսիմն՝ առարկա եւ աբխարի ղունի ղր մեջ, ղնչ բանաստղծություն, որի ականջը փակ է աբխարիային ղայների եւ վեբերկային երաղեսության դիմաց, ղնչ մարերգություն, որ ղրոսփեր ղունի կեցության եւ ղամանակի բավիղներում կորած էփո-բաղար եւ սոսկաղար մարդկանց համար: Իսկական մարերգությունը ղեմարսության ուրում է, ղեմարսություն, որ մեզ սղում է ղափաեո ղրոսփի առանձնահասուկ երաղե-սակականությամբ, երաղեսականություն, որ արսահայտում է բանաստղծության բա-ռային հենի, մսի բարձունի, ղրոսփի սոնայ-նության եւ ներին ղափի մեջ եւ ղափ, որ կե-ռութավորում է մարդկային սրսի ղարկերը ղս սիեղերական հողր ենչի բարաղիսում ե-լելեցների: Սման կարողությունը բանաս-տղծին սղում է բաղի եւ ղրոսփի սեսողու-թյամբ միայն, մի հասկություն, որ անաղա-կելիորեն ունի Գեռնիկ էղոյանի ղրոեղիան: Նրա բանաստղծությունը ղարմանաղիո-րեն աղատ եւ հարուս է առարկայական եւ նյութական աբխարիի ղրակություններով: Թվում է՝ մեաաղիղիկական բանաստղ-ծությունը ղեբ է որ հիմնված ղրնի մարդ-կային հոգեկան կացությունից մակաբեր-ված դասողությունների, վեբացական հակակցությունների, փիլիսոփայական ղրոսի եւ ղրոսումների վրա, միմնջող «Երեբ ֲր առանց ժամանակի» գիբը ներ-կայացում է մարդկային գոյության աբ-խարիղ առարկայական ղարմանաղի եւ եո-եափելի մանրամասնություններով եւ կեն-սական ղրողությունների ու բնական ղրար գաղարկաների ղարմանաղի աղատությամբ: Եվ այդ առարկաները, որ բանաստղծի ղրոսփի մեջ աղկա են հիղերոեաղիսական հասակությամբ, ղրատելում են անակն-կալ սեսանկություններից, ղարմանաղի կաղե-րի ու հարաբերություններից, ղարմանաղի ան-են անակնկալ փոխաբերությունների (Գեռ-նիկ էղոյանը մեաաղիղի վարղես է), սա-նում են անսղատելի դեբ եւ ղմասսային նեանակություն եւ այդ անսղատելի հա-մարումներն ու ղուղորդումները դառնում են բանաստղծական մեաեողության եւ ղգացողության ղրնդունակ հիմն: Գեռնիկ էղոյանի բանաստղծությունները ղնվում են կամ բնության ղրոսփի սեսողակա-նությունից, կամ մարդու մախնական գո-յության ղամանակներից սկիզբ առողող հո-գեբանական, բարոյական եւ փիլիսոփա-յական մախհիմերից:

7 էջից

Գնալով ավելի դժվար է դառնում
դոնեցի գրել
կամ աղբիլ՝ հայացող աճան նուրբ շողի
կամ Ավեսարանի
բացված էջերին...

Անսաղանդ բանաստեղծությունը միշտ սրբադոնություն է, ուղղակի անարգանք Աստու, աշխարհի, մարդու ստեղծած մեծագույն երեւոյթի՝ խոսքի եւ հենց մարդկության հանդեպ: Ձիւրը, իրոք, դասասխանակություն է բառի, տղի, դասկերի համար եւ մարդկանց առջեւ, դասասխանակություն հեղինակի խոսքի, կեցվածքի ու դիրքորոշման համար: Արվեստի գործը չլիք է վիրավորի բանական մարդու զգացումները:

Յենրիկ Էդոյանի բանաստեղծության (եւ այս գրքի) բարձր արժանիքը իր ներքին մաքրությունն է, բանաստեղծական իրավիճակների մեջ հայտնված անհասի հոգեկան կացության ու զգացումների բարձր ու վսեմ դրամատիզմը: Իր բանաստեղծությունները ունեն մարդուն բարձրացնող, մանր կրթից ու աղոթումներից ազատագրող ուժ եւ զեղեցկություն, դրանցում կա հնչեցնելու անհասի փայլուն միտք եւ սիեզերական հսկայածե ուժի եւ անկասելի իրականության դեմ հայտնված մարդու խոնարհ զգացում: Սա բանաստեղծության այն հազվագյուտ բարձր ասիճանն է, երբ էսթետիկական բովանդակությունը վերածվում է բարոյակամի...

«Երեւ օր առանց ժամանակի» գրքի հեղինակը չհնական հին գրականության ըմբռնումով բարձր հայեցողը է եւ ոչ թե իրականության վրա ներգործող, իրականությունը վերածելով ցանկացող գործնական անհասը: Բանաստեղծական իր դասերը գալիս են հին դասական գրականությունից, մանավանդ իտալական վերածնության գրականությունից: «Նայիր եւ անցիր», - ասում էր նա, ով եղել էր դժոխքում: «Եղիր կողմից փայլող եւ ոչ ցուցարար», - խորհուրդ է տալիս մեր ժամանակակիցը: Միջնադարյան վիթխարի մի բանաստեղծական մեծակույթ Յենրիկ Էդոյանի շնորհիվ իր շողաճակումներով կայծակնում է հայ բանաստեղծության մեջ:

Յենրիկ Էդոյանը անկասկած բանաստեղծական ձեւի վարորդն է: Ազատ բանաստեղծության ձեւը մտքի հոսանքից, տղի ընթացումով միջնա բանաստեղծական դարձվածի վերջը եւ բանաստեղծության ավարտը գնացող իմաստի շարժումից զատված վերացական դրսեւորում է, այլ բանաստեղծական մտածողության, բանաստեղծական իմաստի մեխանիզմի ուղեկցող արտադրություն: Բանաստեղծական արվեստի խստադրական զիտակները, կարծում եմ, ըստ արժանավոր կզննահատեն իր նուրբ ու արվեստավոր տղանցումները (enjambelement), գրական սկզբունքային ակնարկումները («Պոեզիա իմնաստի չէ, երբ նա խոսքի մեջ / ողորմ է գերիշխում: Բողոքն են ողորպի / եւ դոնեցիայի գավաթը բերնեբերան / լից է արցունքներով»), գրական արձագանքներն ու նրբագույն հասցեագրումները համաշխարհային գրականության զանազան ու բազմադիմ իրակություններին («Այս մարդը ժամանակի / ղղձը գեթի ակից / նստած արտասվում է իր երազների / վերջին կույսի առաջ...» - «Առ գեթս բարեկամից...»): «Այսուդեպ, բարի գեթեր: Իսկ ես կհենմ կեսօրին / (այն հին մարդու դեպ): - «Արևա Լիր»-ի ծաղրածուն երրորդ գործողության մեջ), գրական խաղը («Էլի, էլի, էլի... (ստամոսն է աղաղակում) / «հնչու լեցիր ինձ», - լսվում է վերեկից / ողորմների ձայնը» - «Էլի, էլի լամա սարափթանի»), ցենսոնային մեքերումները (Էմիլի Դիկինսոնի երկու տղը, օրհնակ, որ կրկնվում է երկու անգամ՝ «Վազիր, վազիր, հոգի / լուսավորիր այդ տղը»), իր փոխառություններն ու փոխասացությունները, ներքին բանավեճերը, գրական նուրբ ու գրեթե անորոշակի հեզնամները եւ իր տոնիկայի այլ իրողությունները:

Յենրիկ Էդոյանի դոնեցիան ուրբանիսական գրականություն է: Անցյալի իրակա-

նության արահեսներում մոլորվածները այդդեպ էլ մնացին անցյալ ժամանակի մեջ: Ժամանակակից մարդը գիտատեղի իրենի անսահման փնտրության եւ կյանքի անողորմ դարձարանում գոյացած հարաբերությունների մեջ ընդամենը զոհ ու գերի է: Նա դասադասված է, եւ իր փրկությունը իր հոգու մաքրությունն է: Մարդը չի կարող աղբիլ առանց վերին խոսքի՝

Բայց մոլեգնության աչքերի առջեւ
կա մի ուրիշ կյանք
դարձ ինչդեպ խոսքը,
որ գրում է Աստու
ձեռքը ճառագայթող...

Գոյության վայր՝ «ոսք դնելու տեղ», փնտրող մարդու համար այդդեպի վերին խոսք է դառնում ժամանակակից մարդու՝ ինտելեկտուալ անհասի հարուս ներաշխարհը բարձրացնող ու բացահայտող փնտրությունը: Իսկական փնտրությունը ժամանակի հեծ-ժամանակի մեջ փոխում է իր դեմքը, բայց ոչ էությունը.

Ջնարեզություն, Ին հին զեղեցկության
հակերն են ես հնձում: Ինչ անցավ էլ չկա:

Ես հասկալիս խուսափեցի որեւէ առանձին բանաստեղծություն վերլուծելուց. դա ինձ շատ հեռուն կհաներ եւ շատ տեղ կդառնար ինձանից: Եթե փորձեի, ստիպված էի լինելու խոսել գրքի գրեթե բոլոր բանաստեղծությունների մասին, որոնց ներքին միասնականությունը մի հոյակապ ամբողջություն է կազմում: Բայց ես ուզում եմ գոնե թվարկել գրքի՝ իմ կարծիքով լավագույն բանաստեղծությունները՝ «Երեւ օր առանց սիրոց», «Եթե անհնար է», «Գնալով ավելի դժվար է դառնում», «Այս մարդը...», «Խոսելով վարդի մասին...», «Երբեք, երբեք», «Իմ կյանքը» շարքը, «Արդթի վերջին տղ», «Չամարյա հանգչող մի ձայն», «Ռաֆիկ Բազիկյան», «Ինչ ունեն», «Որտեղ է խոսում դոնեցի Աստվածը...»... ԶԷ, չեղավ, չի լինում: Զանի ընտիր բանաստեղծության անուն չսկզբի, եւ դեռ ամբողջ գիրքը մնում է: Սխալ է գրի վերջին գործը՝ «Գիլգամեշի վերադարձը», որ մանրակերպ բնագրի ու ծիսական-սրբազան խոսքի կառուցված կատարելություն է մոգական հմայի ունի, եւ որ ներհին խաղաղություն է սփռում մարդու գոյության եւ կեցության իմաստի վրա իբրեւ իմաստուն դոնեցիա եւ համբերության կամուրջ է նետում անհիշելի ժամանակների, մեր գոյության եւ մեր օրվա միջև: Անկասկած, սա հայ նոր բանաստեղծության բացառիկ գործերից մեկն է՝ խորունկ եւ ողբերգական: Մեր նոր այս ժամանակներում ոչ մի բանաստեղծ այնդեպ ու այնքան չի ձգտել դուրս գալու հայ բանաստեղծության ավանդական սահմաններից, որքան Յենրիկ Էդոյանը: Եվ թերեւս ոչ մեկին այնդեպ ու այնքան չի հաջողվել հաղթահարել ավանդականության ազդեցիկ ուժը, որքան Յենրիկ Էդոյանին:

Ինչդեպ ասում էր հին մի սխալ էլի դասակարգի սխալ էլի հերոսուհին, կնոջական կատարյալ զեղեցկության համար ամեն բանից ավելի ու ամեն բանից առաջ անհրաժեշտ է ունենալ թեթեւ շնչառություն...

Նաեւ՝ անկեղծ ու ճշմարիտ բանաստեղծության համար.

Մի ձայն է ինձ կանչում, բայց ինձ տղալու է
մի ուրիշ ձայնագիր,
որ ունի զեղեցիկ դեմ եւ թեթեւ շնչառություն,
որի մեջ գուցե մտնեն:

Յենրիկ Էդոյանի բանաստեղծությունը ունի այդ թեթեւ շնչառությունը, որ արձանավոր է «ամոլամած երկնում», զարնամային ցուրտ փամու մեջ», այս հրաշալի գրքի բոլոր էջերի, բոլոր բանաստեղծությունների ու նաեւ ընթերցողի վրա:

Չոգեկան կատարելության ճանադարձով դեռ մեզ եկող բանաստեղծ աղոթում է մեր մեջ, մեր կյանքում ու մեր ժամանակում: Օրեր իր հեծ են, եւ ինձ՝ օրերի հեծ.

Եվ իմ խորում Ին աչքերը փակելով
ես անցնում եմ իմ օրերի վրայով...

23 օգոստոսի 2005

Միմադոգիում

9 էջից

ու մանավանդ, երբ սեսավ հնդկական ձեռագիրը արձանանու սերների վրա, երեխայի դեպ ուրախացավ ու գոչեց.

- Սա իմ լեզվով է, թամիլերեն...

Գառնիի հեթանոսական արձարից ավելի՝ նրանց վրա տղավորություն գործեց Գեդարիի վանքը խոր կիրճի ծոցում, բերանման բարձրաբերձ ժայռերի ստորոտին: Այստեղ ինձ էի բացատրություններ տալիս՝ ամփոփ, էական գեղեցկ մերկայացնելով հնագույն վանքի դասությունը, ճարտարապետությունը, մականության գործունեությունը անցյալ դարերում: Երբ կաթողիկե եկեղեցին մտնեմ, հեթանոսական հեծ ու ավելի՝ կրոնաւունչ երկյուղածություն երեւաց նրանց դեմքերին: Վիմադոգիում եկեղեցիներում, երբ մեղմաձայն ասում էի, թե ինչդեպ ժայ-

լում: Պատասխանեցի, որ իմ մեջ այդ «անկեղծ խոր զգացումը» չի մասնավորված իմ հոգում հասկալիս հարազատ հայկականով միայն, այլեւ ընդհանրական է: ԶԷ՝ որ գոյության խորհուրդի իմացումին ձգտող ստեղծագործական խոսքումները, եթե ընկալվեն այդդեպի զգացումով, նուրբանում են ընդլայնելու հոգին դեռ «անհունորեն մեծի երջանկությունը», ինչդեպ Չիանդոյա ուղանի-ցարդում Սանասկումարան բնորոշում է իբրեւ գերագույն՝ իմացությունների ասիճան առ ասիճան վերելում: Թեւեւ հեծված, կաղալու դեպ փայլելով, նա գլխով էր անում՝ «այո, այո»...

Բիադթաչարիան մնաց երեւանում՝ մեր Գրողների միությունում, որտեղից նրան դեպ է ուղեւորելին օղանավակայան: Վարդապետի դասընթացներում, շնորհակալության հեծ, նա կրկին փստստան

Տեսարան սիմադոգիումից:

դի խորքը փորելով են ճարտարապետական, լսում էին ավելի խոր երկյուղածությամբ, երդից ընկնող լուսամտան լույսի մեջ վերահայտնեց նայելով կամարներին ու ժայռափնդակներին: Նրանց այդ երկյուղած ընկալումից զգում էի, որ այդ ամենը շատ ավելի միտքով են ընկալում ամբողջ այդ մթնոլորտը, քան մեմբ այսօր: Ու երբ դրսից բարձրացան վերեւ ժայռափոր դամբարանը՝ ֆառայուն գավաթակերտ ու ավելի ընդարձակ, երդից ընկնող լույսն ավելի լուսամտան, գրեթե կիսամութ, իմ իսկ հոգին լուսամտան զգաց «Խորհուրդ խորին» շարականը երգելու այնտեղ, բայց հարցնելով նախ, թե կուզեին մի մնուց լսել մեր հնավանդ հոգեւոր երաժշտությունից: Ավելորդ է ասել, թե ինչդեպ դասասխանեցին: Ու նախօրոք բարձրանելով «Խորհուրդ խորին» անհաս անսկզբը՝ բարձր, երգեցի հույժ մեղմաձայն, զաղանակելով այդ մեղեդու հարուս ելեւելումները, որովհետեւ այդ ժայռափոր կամարները զարնամայի ակուստիկ հասկությունն ունեն ամենամեղմ ձայնն անգամ ուժգնացնելու ծավալային հնչողությամբ: Երբ դուրս եկանք ու սանդղակներով իջնում էինք վանքի բակը, Բիադթաչարիան ու Ալիլունը իրենց տղավորություններն էին արտահայտում, իսկ երբ վանքի բակից էլ դուրս էինք գալիս արդեն, կրկին ու կրկին կանգնելով եւ այս ու այն կողմ նայելով, տարբեր Միթրան, որ իր ոտներից էր գանգաժվում, դանդաղ-դանդաղ եւ մնում խմբից, եւ ես մոտեցա նրան՝ թեւս առաջարկելու: Մտավ թեւս ու ասաց.

- I am told you are a writer indeed. Soviet writer ?...

Ժղճից ներսուս: Բայց ամենայն լրջությամբ հայտնեցի ծագումս, եւ որ տարիներ առաջ՝ արդեն բավական հասուն տարիքիս, հայրենադարձել եմ Աթենքից: Ասաց, որ իրեն զարմացրել էր այն «անկեղծ խոր զգացումը», որով խոսում էի վանքի մասին եւ մանավանդ երգեցի այն հոգեւոր երգն էլ վերե-

հայտնեց, որ ստիպված է շատ զնալ Դեյի եւ որ երեկ առավոտ Մուսկովայից թոչելիս դեռի Չայասան, չէր էլ դասկերացնում, թե ինչդեպի երկիր է գալիս: Ողջագուրվելով հեծս, ասաց.

- Ինձ թվում է, մեկ օրում մեկ տարվա համալսարանական կրթություն ստացած մեկնում եմ Չայասանից, անմոռանալի...

Մի ֆանի օր շարունակ հնդկի գրողներին հեծ էի: Պատշտական սիմադոգիումի առավոտյան մեկժամյա նիստից հետո, նրանց հասկացված «Վոլգա» մեծնայով ամեն օր գնում էինք Երևան, վերադառնում ճաշին: Եղեռնի հուշարձան այցելեցինք. աղոթելու նման խոնարհումներ արեցին հուզված, իսկ Ալիլունը նույնիսկ արտասվեց հեկեկալով: Այցելեցինք Մարյանի թանգարան. ու այնտեղ էլ տարբեր Միթրան, ինչդեպ Մատենադարանում, խուսափեց բացատրություններ լսելուց, ասելով. «Art tells itself»*: Մյուս երկուսի համար բարձրանելով Շահենի բացատրությունները, աչքի սակով տեսնում էի, որ նա որոշ նկարների առաջ ավելի երկար էր կանգնում եւ մայրան ուշադիր: Յեն ինձ ասաց, որ հասկալիս «Արագած 1925» կսավն է սիրել: Նույնդեպ վարվեց ժամանակակից արվեստի թանգարանում: Այնտեղ հասկալիս հավանել էր Չակոբ Չակոբյանի նկարները:

Այո, այս տարեց Միթրայի դեմքը մնում էր անժողիս, թեւս զգում էի, որ նա խորից գուցե ավելի է ջերմանում, քան մյուսները: Վերջին օրը, օղանավակայանում, հրաժեշտի դալիս հանկարծ լուս գրեց ինձ, մի՞նչ սեղանը կրծքին, առանց համբուրելու, հեծ դառնալով Մարիամ Սալգամիկին, ասաց.

- Միտր Սուրենյանը դեպ է տեսնի Չոգեկասանը: Եթե գրողների ձեռ հաջորդ դասվիրականության մեջ նա չիմի, չեն ընդունի ձեզ, իմացել...

Լուրջ ասաց ու ժղճաց: Մարիամ Սալգամիկին էլ ժղճաց: Ես էլ:

Չոգեկասան: Երանի՛ թե...

* Իմացել եմ, որ դու գրող ես իսկալիս: Սովետական գրող... (անգլ.)

** «Արվեստն ինձ բացատրում է իրեն» (անգլ.)

Տարածված կարծիք կա ֆրանսիական գրականության մեջ, որ երջանիկ ընթացիկը չի կարող վերջի մյուսը դառնալ: Այսինքն, կարող է, բայց ինչպես Անդրե Մորուան էր ասում՝ երջանիկ ընթացիկների մասին անկարելի է լավ վեր գրել: Դեռի դը Ռուսթոնն էլ հայտարարում է. «Երջանիկ սերը լիք է սերմերով: Միթե այնքան տաքացված են դարձել, որ անողորմ սասանայի միջամտության են սպասում, որպեսզի մեր կյանքը մի փչ հեծափրական դառնա:

Անրի Շենըվիերի «Միրո վերադարձը» վեպի հերոսներ Լեանի և Լյուկի ընթացիկը կարելի է երջանիկների շարքում դասել: Միակ լիք էր, որ թեթևակիորեն մթազնում է նրանց սիրո կասարելադրության անամոլ երկնակամարը, Լյուկի սարորհման կայսրու-

մաններում չի ընթանում: Դա գուցե նույնիսկ մեծամասն է, սակայն առանց սուտերի, բայց աստիճանականորեն նորմերի խստիկ մահիմանում: Ուրիշ կերպ չի լինի անվանել գործողությունների այս քաղաքաճը, որը լիք է ավարտի ոչ այնքան նրա հաղթանակով, որքան...

Սակայն չեսաղեմ, ֆանգի իրադարձություններն իսկապես անակնկալ զարգացում են ստանում: Նախ ծնվում է խանդը: Անխուսափելիորեն: Լյուկը սակայն այլ կերպ է խանդում. «Նա կարի ունի, որ իր կինը խանդելու առիթ տա, ձեռք ինչպես նկարիչը կարի ունի, որ իր մոդելները ցանկություն արթնացնեն»: Խանդը, այստիպով, հայտնվում է սիրո և ստեղծագործության սահմանագծում, հերոսն էլ ասես մի արվեստագետ է, որ «կանգնած է ճեղքակալ կապի առջև»:

իր էվրիդիկային է ստեղծել և դրանով իսկ հեռացրել նրանից: «Նա չի տեսել, որ լիք էր, որպեսզի Շառլը տարածություն ստեղծի էվրիդիկայի և նրա միջև»:

Մի տարածության մասին է խոսում: Անհասկացողության վիճակ, որ կարող է «ուրիշների» (այսինքն՝ հասարակության) հայացքը բացել ամուսինների միջև (որն այնքան էլ անհաղթահարելի չէ), թե՛ մեկ ուրիշ, ավելի վստահավոր մի բան: Գիտեմ, որ առաստիվում Օրփեոսին խստորեն մասվորված էր ես չեմայել, այլապես էվրիդիկային չէի կարողանալ դժոխքի դուրս բերել: Մինչդեռ «նա(ամուսինը - Ա.Թ.) չէի տեսել դառնա և կասկածով նայի իրենց անցյալին: Գիտեմ, որպեսզի սրբաբողոքություն է: Դեռանգլի գիրքը սրբաբողոքություն է»:

Գրողի «սրբաբողոքությունը» թերևս այն է,

սնվում է Օրուս բանգարանի մոտ, հավաքում բոլոր նրանց, ովքեր փողոցում, առանց արժանության, ցահուրաբեր գործունեություն են ծավալել: Ամուսինները միասին գիտեցին անցկացնում ուսիկանության խցում: Սա է Դժոխքը, որտեղից Օրփեոսը լիք էր դուրս բերի անցյալի կասկածներից մահվան էվրիդիկային: Առավոտյան նրանց ազատ են արձակում խոստում կորզելով, որ այլևս, առանց թույլտվության, նման բաներով չեն զբաղվի:

Վեպի ավարտը չափազանց խորհրդանշական է. Լյուկը և Լեան Փարիզի Սեն-ժերմեն դե Պրե եկեղեցում ականատես են դառնում կյանքը և, անուշ, սերը խորհրդանշող ծեսերի. հարսանեկան արարողություն և մահվան թափոն: Կեցության երկու բեռները միաժամանակ հայտնվում են նույն տեղում: Սակայն այս հանդիպումը մեկ այլ բան է

Միրո հավերժական հաղթանակը

(Henry Chennevières*. Retour d'amour. Roman, éditions du Rocher, Monaco, 2004)

Սա լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

որ ես նայելով ձեռքիս վրա է էվրիդիկային, լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

խորհրդանշան. հանգուցյալը ոչ այլ ու է, ֆան Դեռանգլը: Լեան չի վարանում նկատել. « - Ուսիկանական վեպերում մարդասիրանը միշտ ներկա է զոհի թաղմանը: Լյուկը մի լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

թյունն է ֆանտաստիկ սարվա ամուսնական անդրոր կյանքից հետո. «Երբ Լեան հիսուն տարեկան դարձավ, Լյուկը նկատեց, որ նա գեղեցիկ է»:

Վեպն սկսվում է հենց այս նախադասությամբ՝ որպես հայտ և որպես վիճակական ինտրոդուկցիոն զարգացում: Ծագում է բնական հարցը. «Իսկ մինչ այդ...»: Կույր չէր, անուշ, ամուսինը, մինչ այդ բազմիցս փաստել էր այդ գեղեցկության գոյությունը, նույնիսկ գրգռիչ խորհրդավորությունը՝ մանավանդ ծանրության և սիրո առաջին օրերին: Բայց կա ամենազոր ժամանակը, որ ամենկիս մաքուր էր և ամեն ինչ, փոխում էր Լեանի համայն մեզ դարձնում սեսանող կույրեր:

Գերոսի կյանքն ամբողջությամբ ակնկալում է լինում: Նրան ֆառափվարությամբ վստահում են աշխատանքից, նա գործազուրկ է, բավականաչափ ազատ ժամանակ ունի, կարող է նույնիսկ կրկնակի եսել թափված, հոռի ֆիլմերի դեմեկսիվներով լիք էր, ամոթահար, լրեսել իր կնոջը: Պարզվում է, որ Լեան մեկ ուրիշ, հերոսին կասարելադրության անձանոթ կյանքով է աղյուսում. Փարիզի Օրուս բանգարանի մոտ, մայրին կանգնած, իր ջրաներկ աշխատանքներն է վաճառում: Մեմ գիտեմ, որ այդ նրբին և բազմաաղանղ կինը սիրում է նկարել, բայց մայրին կանգնած վաճառել...

Մի անակնկալի լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Սա մի առեղծված է, որի բացատրությունը հավանաբար երբեք չգտնեն: Բայց հենց դա է ճշմարիտ սիրո նախադասումը. Երբ Լեան հիսուն տարեկան դարձավ, Լյուկը նկատեց, որ նա գեղեցիկ է: Վեպն սկսվում է հենց այս նախադասությամբ՝ որպես հայտ և որպես վիճակական ինտրոդուկցիոն զարգացում: Ծագում է բնական հարցը. «Իսկ մինչ այդ...»: Կույր չէր, անուշ, ամուսինը, մինչ այդ բազմիցս փաստել էր այդ գեղեցկության գոյությունը, նույնիսկ գրգռիչ խորհրդավորությունը՝ մանավանդ ծանրության և սիրո առաջին օրերին: Բայց կա ամենազոր ժամանակը, որ ամենկիս մաքուր էր և ամեն ինչ, փոխում էր Լեանի համայն մեզ դարձնում սեսանող կույրեր:

Եվ արժանաց հայտնությունն սիրում է Լյուկին ես նայել, անցյալի մեջ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Սերը սակայն արձան է դարձել հասկարելու մայրելու համար: Նա դժվարին մի լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Դեռանգլի մահվան գործը մեծ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Ամենափն քանակությունը կամ հակառակորդը ցանկություն չունեն համաշխարհային հեղինակություններին, բայց Անրի Շենըվիերը կարծես աղաքուցեց, որ երջանիկ սերն այնուամենայնիվ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Ծագումով իսպաղի գեղանկարիչ Էրուստոսի(Էրոս...) դիմանկարին ավելանում է ճանաչված արձակագիր Շառլ Դեռանգլի վեպը, որի հերոսուհու նախադասումը դարձյալ իր կինն է: Նկարիչն ու գրողն ավանայից նրան ներառում են բանավեճի մեջ: Եվ այդ բանավեճը միայն գեղագիտական սահ-

Այն բնորոշման մեջ թեք խանդ կա, աղաքուցեց, որ երջանիկ սերն այնուամենայնիվ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Այնուհետև հաջորդում է էջին առ ի Դժոխք: Այդպես էր մահանում առաստիվը: Ուսիկանների խումբն անսպասելի հայ-

Ամենափն քանակությունը կամ հակառակորդը ցանկություն չունեն համաշխարհային հեղինակություններին, բայց Անրի Շենըվիերը կարծես աղաքուցեց, որ երջանիկ սերն այնուամենայնիվ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

Այն բնորոշման մեջ թեք խանդ կա, աղաքուցեց, որ երջանիկ սերն այնուամենայնիվ լիք էր սերմերով և Լեանին, իր առջև կասարելադրության մի նոր կին է տեսնում, որին ճանաչելը դառնում է սեռական ու մանրակրկիտ աշխատանքի ժամանակի ու տարածության մեջ: Ժամանակի՝ որովհետև Օրփեոս-Լյուկն էվրիդիկա-Լեանին լիք էր դուրս բերի անցյալից (սարիների խորհից եկող վերականգնում), տարածության, որովհետև ճանաչումն իսկապես սերի է ունենում աշխարհագրական առումով համեմատաբար ընդարձակ մի տարածքի վրա կամ, ինչպես գրողն ինքն է բնորոշում. «Մի անձանոթ մայրցամաք էր նրա առջև»:

«Միրո վերադարձը» վեպը միայն է այդ ամենը, և դա ամուսն է զարմանալի մի արժանապատվությամբ ու հանդիմանությամբ, առանց սիրաբանության գեղագիտական ընթերցողին, գրելով ԻՐ ընթերցողի համար և հայտարարելով, որ սերը (երջանիկ, թե դժբախտ) իր մահվան միջոցով անսպասելի կարող է լինել գրականության համար:

Պեկեմբեր, 2004թ. Փարիզ

* Անրի Շենըվիերը գրական անունն է Դայասուս-Նուն Զանտիայի դեպի Անրի Կյունի: Խմբ.

Մի ֆանի օր առաջ, Կազա-նից Երևան վերադարձին հանրառեւութեամբ նախագահի անձնակազմը լուսանկարիչ Մարտին Չախրազյանը հիշեց 90-ականների կեսերին տեղի ունեցած մի դեմք։ Հայաստանի առաջին նախագահը հերթական այցից Երևան վերադարձին նստում է լրագրողներից Հակոբ Ասատրյանի կողմին եւ մի ֆանի ժամ, մինչեւ օդանավը վայրէջք կկատարէ «Չվարթնոցում», Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ «Ազգի» թղթակիցը ինչ-որ բեմա են ֆնմարկում։ Հակոբ Ասատրյանը 90-ականների հայ լրագրության ամենավառ դեմքերից է։ Այս օրերին նա Երևանում է։ Հարցրեցի լուսանկարիչ Չախրազյանի մասնաձեւ մասին։ Հակոբը հիշեց ամսօրագրի մասին։ Մի հոդված էր գրել Հայաստանի արտոնարտաբյուրում սիրող վարուչարից։ «Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ամբողջ թափախ ընթացքում մեկ-մեկ աւտոմեք էր սա ձիւս է, համաձայն եմ, այս տղերքին համաձայն չեմ», վերհիշում է նա։ Հակոբ Ասատրյանը 90-ականների վերջերին տեղափոխվում է Պրահա, Չեխիա, մինչեւ այսօր աղոթում է այնտեղ կնոջ՝ «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության լրագրողուհի Աննա Կարապետյանի եւ երեք երեխաների հետ։ Աննայի ձայնին Հայաստանում եւ սփյուռքում ծանոթ են։ Լսեմ Հակոբ Ասատրյանին։

- 1999 թ. սեպտեմբեր-հոկտեմբերից սկսեց լույս տեսնել «Օրեր» ամսագիրը (հիմնադիրը եւ խմբագիրը Հակոբ Ասատրյանն է խմբ.): Այն նախատեսված էր չեխահայ ընթերցողի համար։ Հետագայում սկսեցին աշխատել Եվրոպայի հայկական մյուս համայնքներում ամսագիրը տարածելու խնդիրներով։ Չուս տեխնիկական առումով հինգ շաբաթ ընթացքում չկարողացանք աղախովել լիակատար տարածումը, բաժանողների կայուն ցանց ունենալ։ Մամուլի տարածումը Եվրոպայի համայնքներում առանձին ժողովրդ էր դառնում։ Բայց որոշակի իմաստով կարողացանք մեր տեղն աղախովել այդ մամուլի ընթացքում ու նաեւ թելադրել մեր զարգացման խնդիրները, հայեցակարգը, ինչը վերջին ամսակազմի Եվրոպայի մամուլի համար նորություն էր։ Չվար հայաստանցիների կողմից տպագրվող օրագրում, որը կկարողանար ամբողջացնել ոչ թե մեկ համայնքի, այլ Եվրոպայի համայնքների միջին ու ցանկությունները։ Չուս մրցակցային առումով լայնաբեր անհավասար էր, ֆանի որ Եվրոպայի համայնքներում լույս են տեսնում տասնամյակների փորձ, ազակցություն վայելող մամուլի միջոցներ, եւ միանգամից լույս չէին տեսնում այդ ընթացքի։

«Օրեր» ուներ իր առավելությունները. արեւելահայերեն էր եւ առաջին հերթին ուղղված էր Հայաստանից գաղթած մեր հայրենակիցներին, երկրորդ՝ տարբերակում չէր ցուցնում սփյուռքահայ եւ արեւելահայ հասկանքների միջեւ։ Առաջին համարներից նաեւ մեծապես ուղղափառությամբ նյութեր տպագրեցին, անդրադարձան դասական սփյուռքի խնդիրներին, սփյուռք-հայրենի հարաբերություններին, փորձեցին միջին դիրք գրադրեցնել սփյուռքի եւ հայրենիքի միջեւ։ «Օրեր» մի տեսակ դարձավ սփյուռքահայի եւ հայաստանցու մտածելակերպի խաչմերուկը։ Հինգ տարի անց մեր դիտարկումները ցույց են տալիս, որ նոր խաչմերուկ է արվել եւ ամսագրի տպագրության, եւ ձեւավորման, եւ տարածման առումով։ Վերջին 3 տարիներին մեզ աջակցել է Չեխիայի մեծակույթի նախարարությունը, բայց այսօր առանձին հովանավոր չունենք։ Այս տարիներին որեւէ մեկը «Օրերից» աշխատավարձ չի ստացել, բայց արդեն ժամանակ է, որ ժողովրդի «Օրեր» դառնա կայուն գործող օրագրի, որն անընդհատ կախված չլինի գովազդից կամ ինչ-որ մեկի սպիտակ գումարից։

- Հակոբ, դու արդեն արժիներ բնակվում ես Չեխիայում եւ գործի բերումով շքանակ Եվրոպայի համայնքներում։ Ի՞նչ առանձնահատկություններ ունի հին աշխարհամասի սփյուռքը։

- Եվրոպայի սփյուռքը երկու հասկանքների բաժանվում է։ Մեկը՝ դասական, մյուսը՝ վերջին 10-15 տարիներին Հայաստանից գաղթած մեր հայրենակիցներն են։ Դասականության եւ կասարած աշխատանքի առումով մյուսներից մտքերով եւ համոզմամբ եւ հոգեբանական, որովհետեւ դասակարգից այս երկու երկրներում բավականին հայեր են աղոթել, ունեցել են կառույցներ, կրթակրթություններ՝ մամուլի օրգաններով, մշակութային, մարզական կառույցներով։ Դասականության եւ ժամանակագրության առումով այս երկուսի հետ կարող են մրցել Ռուսիայի, Հունգարիայի եւ Բուլղարիայի։ Մյուս երկրներում՝ Իսպանիա, Բելգիա, Շվեյցարիա, հնուց նույնպես հայեր են աղոթում, բայց ոչ մեծ թվով։ Փոխվել է նաեւ ժողովրդագրությունը։ Նախկինում Հունաստանում դասական սփյուռքի ներկայացուցիչներն էին լուս, այսօր ավելի լուս են հայաս-

- Այն ժամանակ, երբ ստեղծվեց ՀՀ-ն, Եվրոպայի ֆորումը լուս ակտիվ համագործակցում էր Ռուսաստանի հայերի միության հետ։ Հետագայում մասնակցեց կոնգրեսի հիմնադիր համագումարին։ Ինչհետեւ տեղյակ եմ, ՀՀ-ն ինչ էլ խոչընդոտների եւ դժվարությունների հանդիպում, ոչ բոլոր համայնքներում են ընդունում այդ կառույցը, առավել եւս չեն ուզում լինել ինչ-որ մի ավելի մեծ կառույցի անդամ, համարելով, որ անկախ կարգավիճակում ավելի լավ կդրստորդեն։ Թեեւ ՀՀ-ին անդամակցությունը որեւէ մեկին որեւէ բան չէր տարադրում, միայն համագործակցության հնարավորություններ էր տալիս։ Այստեղ, ինչպես բոլոր դասակարգներում, բնորոշ է հայկական սփյուռքի խանդը, որ որեւէ կազմակերպություն ավելի մեծ հեղինակություն չվայելի, որեւէ մեկն իրենցից ավելի լուս գործ չանի։ Այդ դասակարգում է, որ

երկրները մտածողական են ժողովրդագրական վիճակով։ Այդ դասակարգում, որիցսկի լուս կհանվի, որոշակի ինստիտուցիոնալ զանգվածների ուզում են հնարավորություն սալ լավ լայնամասնորով բնակություն հաստատելու իրենց երկրներում։ Մասնագետների լայնամաս, դա բացասական ազդեցություն կունենա Հայաստանի վրա, որովհետեւ եթե կրկնվի ուղեղների արտադրություն, մեր երկիրը կկանգնի սեփական ճգնաժամի առաջ։

- Բնակվելով Չեխիայում՝ դու հետեւում ես հայկական մամուլին։ Եթե համեմատես այն ժամանակների հետ, երբ գրում էիր «Ազգում», լուս բան է այսօր փոխվել։

- Հիմա դժվարությամբ եմ հայկական մամուլ կարդում։ Լրագրողներ ավելի լուս անդրադարձնում են երկրորդական հարցերին՝ թողնելով գլխավորը եւ հենց երկրորդական հարցերն են դառնում հասարակական ֆնմարկ-

Հակոբ Ասատրյանի Եվրոպական «Օրերը» «Մարտինի է, երբ ինչ ասում են՝ հանկարծ չվերադառնաս Հայաստան»

անցիցներ։ Նույնը կասարկում է Կենտրոնական Եվրոպայի երկրներում Չեխիա, Սլովակիա, Լեհաստան։ Չեխիայում եւ Սլովակիայում հին հայերը լուս ինչ են, իսկ Լեհաստանում՝ հին լեհահայերը, որոնք նույնիսկ հայերեն չգիտեն, մի տեսակ հայտնվել են փոխամասնության դիրքում։ Նույնը է նաեւ Հունգարիայում։ Առկա է նաեւ կրոնական խնդիրը. Ավստրիայում, Հունգարիայում, Լեհաստանում, բացի հին եւ նոր հայերից, մեծ է կաթոլիկ հայերի դերը։ Կրոնական գործունեությունը ավելորդ եւ անհասկանալի առձեռնաբերությունների տեղի է տալիս։ Կազմակերպական առումով բավական առաջ են գնացել ֆրանսահայ եւ հունահայ համայնքները։ Կարեւոր դերակատարում ունեն նաեւ բելգիահայերը եւ շվեյցարահայերը։ Ավստրիայում կառուցվում է նաեւ նա հետ, թե սվալ երկրում ի՞նչ ձեւով է ներկայացրած Հայաստանյայց առաջնական եկեղեցին եւ աղոթ կա՝ Հայաստանի դիվանագիտական ներկայացուցչություն։

Օրինակ, Չեխիայում ինչ փորձեր էլ արվեցին, չհաջողվեց հայ համայնքը ձեւավորել։ Այժմ, երբ կա Սուրբ Էջմիածնի հոգեւոր հովիվը՝ հայր Բարսեղը, նա ջանքերով եւ տեղի հայության աջակցությամբ ղեկավարում է գրանցված ազգային եկեղեցական համայնք, որից հետո կձեւավորվի համայնքային կառույց, եւ դա կարող է ինքն դառնալ համայնքի ձեւավորման համար։

- Վերջին տարիներին փորձ արվեց մեկ ընդհանուր համաեվրոպական հայկական կազմակերպության հովանու ներքո միավորել հայերին։ Ձեւավորվեց Եվրոպայի ֆորումը, որը, սակայն, հաջողություն չունեցավ։

- Հենց ֆորումը թափ հավաքեց եւ որոշակի ազդեցություն ուներ Եվրոպայի համայնքների միջեւ համագործակցության, համատեղ ձեռնարկումներ անելու գործում, մեջեջ եկան անձնական հավակնություններ եւ ֆաղափարաններ միջամտության խթան բնույթով։ Բնույթով փորձերը, որոնք հանգեցրին ֆորումի փլուզմանը։ Ֆորումը տարածաշրջանից եւ ստեղծվեց երկրորդ կազմակերպությունը՝ Եվրոպայի համագումարը։ Վարկաբեկվեց ֆորումի անունը, ինչը նաեւ նա ղեկավարության սխալների հետեւանք էր։ Այսօր մեմբերներն ոչ լիարժեք գործող կազմակերպություն, որի նկատմամբ վստահություն չունենում։ Երբ մարդիկ իրենց անձնական հավակնությունները եւ անհիմն ավելի վեր են դասում ընդհանուր նպատակներից, միտք էլ մեծանարկունները ձայնողվում են։

Հիմա մի տեսակ լուս ցանց է փուլում եմ, երբ ամեն մեկն իր համայնքում շարունակում է գործունեությունը, բայց, մյուս կողմից, արդեն որոշակի վայել է զգացվում նման մակարդակով, նման ֆորումով համագործակցության նկատմամբ։ Երեւի ժամանակ է ղեկավարող համայնքներում անցնել, որ Եվրոպայի համայնքները փորձեն համագործակցել։ Հասնելու ուզում եմ շեշտել, որ դասակարգը ոչ ինչ էլ արվել է այստեղ կարեւոր դեր կատարել, թե ինչպիսի անձ կնախաձեռնի այդ գործը։ Եթե վստահություն, հարգանք ներշնչող, որոշակի ժողովրդականություն վայելող մարդ չլինի, ինձ թվում է, այլեւ նման միջոցառումներին մասնակցողների, ցանկություն հայտնողների թիվը լուս ինչ կլինի։

- Հակոբ, փորձ արվել է համախմբվելու Համաեվրոպայի հայկական կոնգրեսի (ՀՀԿ) շուրջը։

լուս տեղում չեն ուզում աջակցել, մտածելով՝ իրենց աջակցության դեմքում այդ կազմակերպությունը կհաջողանա։

Ես հետեւել եմ ֆորումի աշխատանքներին եւ նկատել, որ կարեւոր հայկական կազմակերպություններից լուս ցուցնում էր ճշմարտությունները չեն մասնակցել, մտածելով, որ իրենց կազմակերպությունն ունի, ասեմ, 40 տարվա կազմակերպություն եւ ինչու ղեկավարում են 1-2 տարվա կյանք, դասակարգում ունեցող կառույցի մեջ, որն իրենց էլ ֆինանսական, եւ ֆաղափարաններ են ցուցնում։ Իմ դիտարկումներով, ֆանի դեռ կան ֆաղափարաններ, անհիմն ուղղություններ, այդ միտքով ուղղված կան համագործակցում լուս հետ չի անցնի։

- Իսկ Եվրոպայի ֆորումը ընդհանուր ղեկավարում է համագումար կամ ֆորում, որիցսկի համախմբվելու մեկ մարմնի շուրջը։

- Եվրոպայի ֆորումի առաջին եւ լավագույն արդյունքն այն էր, որ նախ ճանաչողական բնույթ ուներ, հարեւան երկրներում աղոթող հայ համայնքները նման ֆորումների միջոցով կարողանում են միմյանց ճանաչել։ Կարեւոր է նաեւ համատեղ միջոցառումներ կազմակերպելու, ցեղասպանության օրը նշելու, Հայաստանին օժանդակելու առումով։ Իհարկե, լուս կարեւոր է նման կառույցի գոյությունը։

- Հայաստանի իշխանությունները ղեկավարում են, որ վերջին տարիներին մեր երկրում կյանքն անհամեմատ թեթեւացել է, եւ այդ դասակարգում է նաեւ, որ կանգ է առել արտագաղթը։ Երբ նայում ես Եվրոպայից, զգում եմ, որ հայաստանցիներն այլեւ չեն փորձում հաստատվել Եվրոպայի երկրներում, թե՛ հակառակը՝ նրանց մի մասը ցանկություն ունի վերադառնալու։

- Հենց գալու միտքն չի նկատվում։ Բայց, իհարկե, Հայաստանից արտագաղթի դադարում կա։ Եվրոպայի ընդունած միգրացիոն ֆաղափարանության դասակարգում կարողանալու Հայաստան։ Հիմա այլ է։ Հենց որ լուս են դրսից եւ եկել, ասում են՝ հանկարծ չվերադառնաս Հայաստան։ Սա ինձ համար սարսափելի խոհուրդ է։

ման նյութ։ Մի տեսակ հոգեւորություն եւ զգում մեր մամուլում, նաեւ ամեն ինչին ծայրահեղական մոտեցման միտք, կամ ամենալավն է, կամ՝ ամենավատը։ Ըստ ինչ լրագրողներ են կարողանում միջինի տեսանկյունից հավասարակշռված մոտեցում։ Այսօր հայ լրագրությունն անձնավորված է, տեսնում եմ նաեւ մի տեսակ տեղում դրսիցսկի միտք։

Իհարկե, հետաքրքիր է հրատարակումներ լինում են, բայց մեր մամուլում լուս է գավառակառույցները տեղիցսկի բացասական իմաստով, ինչը խանգարում է ֆաղափարան լրագրության զարգացմանը։ Վերջին տարիներին մամուլը բառապաշարի իմաստով հետընթաց է արդեն։ Այնպիսի բառեր եւ արտահայտչաձեւեր, որ մեմբերները եւ խոսակցականում չօգտագործել, այսօր դարձել են գրավոր խոսքի մասը։ Մամուլը լուս է ֆաղափարանացված, միջնորդ հասարակությունը ֆաղափարանությամբ այնքան էլ չի հետաքրքրվում։ Կարողանում էր թեթեւ, տպավորություն է ստեղծվում, որ վաղը Հայաստանում ղեկավար փոփոխություն լինի, այնինչ մարդկանց հետ փոփոխություն չունի, որ ֆաղափարանությունը նրանց համար երրորդական, չորրորդական տեղում է։

- Մեզ համար այնքան էլ հետ չէ զգալ Երևանում եւ Հայաստանում կասարկող փոփոխությունները։ Դու Հայաստան ես գալիս 6 ամիսը կամ տարի մեկ, ի՞նչ փոփոխություններ ես տեսնում։

- Երբ երեւանում շարունակություն է գնում, սրճարաններ են բացվում, լավ է, բայց մեղաքի մի երեսն է։ Մյուս երեսին մարդիկ էլի ծանր վիճակում են, բյուրոկրատական, կանոնային համակարգը բոլորին խեղդում է։ Հինգ տարի առաջ, օրինակ, երբ մարդիկ տեղեկանում էին, որ դրսից եւ եկել, հարցնում էին՝ երբ եւ վերադառնալու Հայաստան։ Հիմա այլ է։ Հենց որ լուս են դրսից եւ եկել, ասում են՝ հանկարծ չվերադառնաս Հայաստան։ Սա ինձ համար սարսափելի խոհուրդ է։

ԱԶԳ

Կինո

GOLDEN APRICOT
2 INTERNATIONAL FILM FESTIVAL
JULY 12-17
YEREVAN 2005

ՎԱՎԵՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԻՆՈ. ԱՇԽԱՐՀ՝ ԱՌԱՆՅ ՍԱՏՄԱՆՆԵՐԻ Երկրորդ մաս

Ամեն մի ժամադարհորդություն, ի վերջո, մարդու համար վերադարձ է դեպի ինձ իրեն: Եանադարհից չեն հոգնել մինչ օրս ոչ ռեժիսորները, ոչ հանդիսատեսը: Կինեմասոգրաֆի՝ Եանադարհի գրանցող, ուղղակիորեն դասերից արվեստի համար դա սեղծագործական ամենահարմար, ունիվերսալ եղանակներից մեկն է՝ կինոյի ծննդյան օրվանից սկսած:

«Ոսկե ծիրան» փառատոնի մրցութային ծրագրում ընդգրկված «Լուսանկարների ֆաղափ» ֆիլմը (ռեժիսոր՝ Նիկոլայ Չուխրայ) փաստագրական նյութից է, սակայն՝ դրամատիկ մի ժամադարհություն հեփաթային շնորհաբանի միջոցով: Ֆիլմը լուսանկարչական արտադրության շատ լավ կարող է թվալ առաջին հայացքից, այնինչ դիտելով, համոզվում եմ, որ հերոսները լուսանկարողներից ել լուսանկարվողներից բացի, հենց լուսանկարներն են՝ բազմադեմ ու բազմաճյուղ: Այստեղ են ել անցյալը, ել ներկայիս: Ֆիլմի հեղինակին հաջողվել է լուսանկարման գործողության միջոցով խոսել իր հայրենիքի՝ այդ բազմաճյուղ երկրի կեցության մասին նաեւ: «Լուսանկարների ֆաղափ» ասածը սահմաններ չճանաչող յուրօրինակ մի աշխարհ է՝ «անուրջների գործարան», որտեղ իրագործվում են մարդկանց ցանկությունները: Պատահում է աղջիկը սիրում են միմյանց. ծնողները դեմ են այդ միությունը, ել նրանք թափում լուսանկարում են, այսինքն՝ հաստատում, հավերժագործում են իրենց միությունը՝ լուսանկարների ֆաղափ: Կամ՝ մահնեղական կրոնը թույլ չի տալիս մարդու դեմ դասերից, բայց մյուս կողմից, բնական է, որ մայրը ցանկանում է իր երեխաների լուսանկարներն ունենալ, դրանց օգնությամբ հենել, նստապահել, թե ինչպես են նրանք մեծանում, փոխվում ել այլն: Այդպիսով, ինքն՝ «լուսանկարների ֆաղափ» իրականում գոյություն չունի, կազմավորվում, գոյանում է հենց էկրանային տարածության մեջ, հավերժում է նուրբ ճաշակով մասնակցած կարգերից, երբեմն՝ հակադասակերպի հերթազարդումից, անի որ շնորհակատան, ինչպես հայրենի է, գունդը, ցայսօր ծայրահեղությունների երկիր է:

Իսկ ռուսիական «Կանուրջը» (ռեժիսոր՝ Իլեանա Սզենկովսկայա)

լուրջ, որը սակայն կամաց-կամաց անհետանում է թիֆլիսի բնակիչների հին սերնդի հետ միասին: «Դարի հասակակիցները» (ռեժիսոր՝ Էլրոա Տրայկովա) բուլղարական ֆիլմում հեղինակը ներկայացրել է 100-ամյա իր հայրենակիցներին, որոնց ճակատագրերն արտացոլում են երկրի դասակարգումը, ընդգրկում բազում ֆաղափական արդյունքով ուղեկցված 20-րդ դարը. թե ֆաշիզմի, ել թե կոմունիզմի դեմ չարիքը: Արդեն անցյալի գիրկն անցած դասակարգային կենդանի վկա հանդիսացող այս մարդկանց կենսական արժանիքները անթիվ հիշողություններ են Եանանակում արթնել՝ ել ոչ միայն դաժան ու սխուր: Նրանք դեռ չեն կորցրել իրենց կյանքի եղանակը, սիրված երգերը ժոխեղ դեմքի վերից: «Դա կյանքն է», - ասում է ֆիլմի հերոսներից մեկը: Կինեմալարը դասադասագրական հեջոնթաց մի ժամադարհություն է ժամանակի միջոցով:

Բուլղարական մի ուրիշ ֆիլմ՝ «Ունն է այս երգը» (ռեժիսոր՝ Ադելա Պետա), նույնպես յուրօրինակ ճանադարհորդություն է: Նույն երգը երգում են բուլղարացիները, հույները, մակեդոնացիները, թուրքերը ել էլի ուլ ասես: Ամեն մեկն այն յուրովի է կատարում, ել ամեն մեկը համոզված է, որ դա իր ժողովրդի, իր նախնիների երգն է: Ֆիլմի հեղինակները գնում են երգի հետքերով, նրանց ուղեորության հետագիծը ֆիլմում ժամանակ առ ժամանակ նվազում է ֆաշիզմի վրա. այն սկիզբ է առնում Բալկաններից ել տարածվում... Մի երկրից մյուսը թեմադր երգը, անստեղծվող բոլոր տեսակի սահմանները, դառնում է արթնեղ, կրոնական ել մեակություններ երկրի մասկանոց մարդկանց միջոց հարբերություններ արտացոլող միջոց: Դեռանում լինելով երգի ծագումը դարձնում է ֆիլմի իրականում Եանադարհի կարեւոր հարցը: Մի երգ, որ գրեթե բոլորն են կատարում երկիր նուրբակի հսկայական մի տարածաբանում, հարազատացնում, միավորում է նրանց, թե՛ տեղիներում ենում, հեռացնում միմյանցից... Այս ֆիլմի մասին խոսելով, չեմ կարող լուրջան մասնել հետադարձ մի դրվագ, որ երկրի ունեցված անցած տարի, առաջին «Ոսկե ծիրանի» փակման մայսոերին:

Իսկ օրը փառատոնի աշխատակազմը, ժյուրիի անդամների ել հյուրերի հետ միասին ուղեորվեց «Նորավանդ»: Եանադարհից փառատոնի հիմնադրում հետ հանգրվանեցիմ գեթի փիլիմ... Ինչպես ասում են, երբ կենացն էրը ֆաղցրացան, մեկ հետ սեղանի շուրջ նստած երկրի բնակիչներից մեկը Եանադարհի ֆաղցրացան անուր, ժողովրդական թվալու չափ ֆաղցրահունչ մի երգ երգեց: Ի դարմանս բոլորի, նրան սկսեց ծայրանակցել Գուանար Բերգալը, այո, այո, այն հայրենի Եանադարհը՝ «Բերգալի ծայրը» ել «Ինքամար Բերգալի ինքանակը» ֆիլմերի հեղինակը, որ մի անի տարի Եանադարհի կինոփառատոնի սյուրբերը: Պարզվեց, որ իր հայրենիքում էլ գիտեն այդ երգը... Դյուրախային մի երկիր՝ Եանադարհ, նրանից այսօր հեռու ել արեւելյան մոտիկ թվացող Դայասան...

«Ունն է այս երգը»

«Ունն է այս երգը» (ռեժիսոր՝ Ադելա Պետա), նույնպես յուրօրինակ ճանադարհորդություն է: Նույն երգը երգում են բուլղարացիները, հույները, մակեդոնացիները, թուրքերը ել էլի ուլ ասես: Ամեն մեկն այն յուրովի է կատարում, ել ամեն մեկը համոզված է, որ դա իր ժողովրդի, իր նախնիների երգն է: Ֆիլմի հեղինակները գնում են երգի հետքերով, նրանց ուղեորության հետագիծը ֆիլմում ժամանակ առ ժամանակ նվազում է ֆաշիզմի վրա. այն սկիզբ է առնում Բալկաններից ել տարածվում... Մի երկրից մյուսը թեմադր երգը, անստեղծվող բոլոր տեսակի սահմանները, դառնում է արթնեղ, կրոնական ել մեակություններ երկրի մասկանոց մարդկանց միջոց հարբերություններ արտացոլող միջոց: Դեռանում լինելով երգի ծագումը դարձնում է ֆիլմի իրականում Եանադարհի կարեւոր հարցը: Մի երգ, որ գրեթե բոլորն են կատարում երկիր նուրբակի հսկայական մի տարածաբանում, հարազատացնում, միավորում է նրանց, թե՛ տեղիներում ենում, հեռացնում միմյանցից... Այս ֆիլմի մասին խոսելով, չեմ կարող լուրջան մասնել հետադարձ մի դրվագ, որ երկրի ունեցված անցած տարի, առաջին «Ոսկե ծիրանի» փակման մայսոերին:

«Ունն է այս երգը»

«Ունն է այս երգը» (ռեժիսոր՝ Ադելա Պետա), նույնպես յուրօրինակ ճանադարհորդություն է: Նույն երգը երգում են բուլղարացիները, հույները, մակեդոնացիները, թուրքերը ել էլի ուլ ասես: Ամեն մեկն այն յուրովի է կատարում, ել ամեն մեկը համոզված է, որ դա իր ժողովրդի, իր նախնիների երգն է: Ֆիլմի հեղինակները գնում են երգի հետքերով, նրանց ուղեորության հետագիծը ֆիլմում ժամանակ առ ժամանակ նվազում է ֆաշիզմի վրա. այն սկիզբ է առնում Բալկաններից ել տարածվում... Մի երկրից մյուսը թեմադր երգը, անստեղծվող բոլոր տեսակի սահմանները, դառնում է արթնեղ, կրոնական ել մեակություններ երկրի մասկանոց մարդկանց միջոց հարբերություններ արտացոլող միջոց: Դեռանում լինելով երգի ծագումը դարձնում է ֆիլմի իրականում Եանադարհի կարեւոր հարցը: Մի երգ, որ գրեթե բոլորն են կատարում երկիր նուրբակի հսկայական մի տարածաբանում, հարազատացնում, միավորում է նրանց, թե՛ տեղիներում ենում, հեռացնում միմյանցից... Այս ֆիլմի մասին խոսելով, չեմ կարող լուրջան մասնել հետադարձ մի դրվագ, որ երկրի ունեցված անցած տարի, առաջին «Ոսկե ծիրանի» փակման մայսոերին:

Անժե դիտել

- 5 սեպտեմբերի, 18.00 Գ1
- 6 սեպտեմբերի, 11.10, 18.00
- 7 սեպտեմբերի, 11.10
- 8 սեպտեմբերի, 18.00
- 9 սեպտեմբերի, 11.10, 18.00
- «Կանուրջը ել սեղ»՝ Ռեժիսոր՝ Ժան-Դանիել Կերտո. Դերերում. Կին Ռուսի Սթյուարթ, Կարոլ Բուն, Ժյուլիա Գոլդե, Կլոդ Ռիչ, Կլոդին Օժե: Ֆրանսիա, 1997:
- Գեղընակ ժյուլիեն Սորելը՝ Սեֆոյայի դասական վեպի հերոսը, կանանց Եանուրիկ մագլցում է սոցիալական սանդղակով ել կանանց դասադարձ էլ՝ մասնավոր կրեանման:
- 5 սեպտեմբերի, 23.00 Հողակաթ
- «Մահը Գոլդվուդում»՝ Ռեժիսոր՝ Փիլիպ Բրոգանովիչ: Դերերում. Էրոարդ Գեյնան, Զիլիբեն Դանսը, Էդի Իգարո, Զերի Էլվիս, Զենիֆեր Թոլի: ԱՄՆ, 2002:
- Ֆիլմի փաստական հենքն է դարձել Գոլդվուդի ոսկեդարի Նաճաճվող դեմքերից մեկի՝ Թոմաս Ինսի խորհրդավոր ստանդարտային շատնությունը:

- 5 սեպտեմբերի, 23.20 Культура
- «Իմ ընկեր Իվան Լադիչը»՝ Ռեժիսոր՝ Ալեքսեյ Գեյնան: Դերերում. Անդրեյ Բոլշևի, Նինա Ռուսլանովա, Անդրեյ Միոնով, Ալեքսեյ Չալով: խՍՀՄ, 1984:
- Դեռավոր ֆաղափի ֆրանկան հետախուզության ժեզը՝ ազնիվ մի մարդ, առանց ավելորդ խոսքերի՝ զբաղված է գործով:
- 5 սեպտեմբերի, 23.30 Գ1
- «Կնոջ լույսը»՝ Ռեժիսոր՝ Կոնսա - Գավրա: Դերերում. Իվ Մոնթան, Ռոմի Շնայդեր, Ռոմոլո Վալլի, Լիյա Կերոլա: Ֆրանսիա - Իտալիա - Գերմանիա, 1979:
- Գեղեցիկ ֆրանկան դրամա՝ ըստ Ռոմեն Գարիի վեպի, հուսահատության եզրին հայանված զոհամարդու ել կնոջ դասադարձական հանդիման մասին:
- 5 սեպտեմբերի, 02.45 HTB
- «Ամերիկ կաթիլներ Եկացած ժայռերին»՝ Ռեժիսոր՝ Ֆրանսուա Օզոն: Դերերում. Մալիկ Զիդի, Բեռնար Ժիրո, Աննա Թոմսոն, Լյուդովիկ Սանյե: Ֆրանսիա, 1999:
- Արտադրող սիրո դասնություն՝ ըստ Ռայներ Կեռներ Ֆասթինգերի յոթնյակի:
- 6 սեպտեմբերի, 01.30 1-ый канал
- «Ֆիդա»՝ Ռեժիսոր՝ Զուլի Թեյմոր: Դերերում. Սալա Գալի, Ալֆրեդ Մոլիմա, Ալի Զադ, Էրոարդ Սորբոն: ԱՄՆ, 2002:
- Սեֆոյայի Նաճաճվող Եկացողի Ֆիդայի Կալոյի կյանքի դրամատիկ ողիսական է:

- 7 սեպտեմբերի, 22.40 Գ1
- «Ռոմեո ել Ջուլիետ»՝ Ռեժիսոր՝ Ֆրանկո Զեֆիրելլի: Դերերում. Լեոնարդ Ուայթհեդ, Օլիվիա Գոսի, Մայլ 3ոդ, Միլո ՕՇի, Փաթ Դեյվիդ: Իտալիա - Մեծ Բրիտանիա, 1968:
- Շեֆոյայի ողբերգության էկրանացումն արժանացել է երկու «Օսկարի»:
- 7 սեպտեմբերի, 24.00 Գ2
- «Դոգվիլ»՝ Ռեժիսոր՝ Լարս Ֆոն Թրիեր: Դերերում. Նիկոլ Զիդան, Փոլ Բեթանի, Քեթլան Մարսոլո, Բեն Գազարա, Լորեն Բեռլ, Զլոն Սեֆոյի, Զեյնա Զաան: Դանիա - Եվեդիա - Մեծ Բրիտանիա - Ֆրանսիա - Գերմանիա - Գոլանդիա, 2003:
- Ամերիկյան խուլ գավառում հայանված բարեպաշտ անխաղճաբանի Գեյնսը, հետգիտն վերածվում է բոլորին ստասարկող սրկոհո:
- 8 սեպտեմբերի, 22.40 Գ1
- «Պարահանդես»՝ Ռեժիսոր՝ Էսթր Սկոլա: Դերերում. Ժան-Կլոդ Պանոնո, Մարեն Եովեն, Անիսա Պիկիարի, Լիլիան Դելվալ, Մոնիկա Սկասինի: Ֆրանսիա - Իտալիա - Ալժիր, 1983:
- Բեռլինի կինոփառատոնի մրցանակակիր ֆիլմում Ֆրանսիայի կեղարյա անցողարձը ներկայացված է զարի ու մեջախաղի արտահայտման միջոցով:
- 8 սեպտեմբերի, 23.20 Культура
- «Անուն»՝ Ռեժիսոր՝ Անդրեյ Սմոլնով: Դերերում...

- Դերերում. Նասայա Ռուդնայա, Լեոնիդ Կուլագին, Նասայա Գունդարեա, Ալեքսանդր Ֆասյուլով: խՍՀՄ, 1974:
- Նախկին սիրեցյալները տարիներ անց վերսին հանդիմում են:
- 9 սեպտեմբերի, 00.50 HTB
- «Կանադակր կաթը»՝ Ռեժիսոր՝ Սթիվեն Ֆրիդ: Դերերում. Զոն Սալկովիչ, Գլեն Զլոուզ, Միչել Փայլեր, Ունա Թոման: ԱՄՆ, 1988:
- Շողերը դը Լակոյի դասական վեպի էկրանացումն է սիրո ծուղակում հասնված լուվիսի մասին:
- 10 սեպտեմբերի, 23.20 Культура
- «Գեղեցիկ»՝ Ռեժիսոր՝ Էլեն Կլիմով: Դերերում. Նիկոլայ Պոբեդնիկ, Անատոլ Ռոմանով, Կելա Լիեն, Ալիսա Ֆրեյդլիխ: խՍՀՄ, 1981:
- Ռուսական կայսրության հոգեվարի ֆոնին գեղեցիկ է Գրիգորի Ռասպուտինի դիվային կերպարը:
- 11 սեպտեմբերի, 02.00 Եանք
- «Ինքն սեսարաններ»՝ Ռեժիսոր՝ Կասրին Բեյա: Դերերում. Անն Պարիո, Գրեգուար Կոլեն, Ռոսան Սեակոյա: Ֆրանսիա, 2002:
- Էրոնիկ սեսարանների Եկարահանումը սիրային ֆիլմում ցանցային փորճություն է թե ռեժիսորի, թե դերակատարների համար:

Էլը դասադարձ ԶԱՎԵՆ ԲՈՅԱՅԱՆԸ

Աղասին օրվա լավագույն թենիսիստ

Նյու Յորքում իրենց մրցավեճն են շարունակում թենիսի ԱՄՆ-ի բաց առաջնության մասնակիցները: Երկրորդ փուլի արգելից հաջողությամբ հաղթահարեց մրցաբարի ամենափորձառու մասնակիցներից մեկը՝ Անդրե Աղասին: Խորվաթ Կառլովիչի հետ մրցավեճը չափազանց համառ ստացվեց: Բոլոր երեք խաղափուլերում էլ հաղթողը որոշվեց թայբրեյ-ում: Աղասին ընդամենը մեկ միավորի տարբերությամբ հաղթեց մրցակցին: Մրցաբարի ինքնուրույն կայրի հարցման արդյունքում Անդրե Աղասին ծանաչվել է ուրբաթ օրվա լավագույն թենիսիստ:

Սեփական հարկի սակ հաջող են հանդես գալիս նաև ամերիկացի Բլեյքն ու Ջիմեռլին, որոնք հաղթելով համադասասխանաբար Անդրեին ու Միլլերին, շարունակում են յայտարարել, իսկ ահա Մոնթյոնի զիջեց արգենտինացի Կորիային, Բելյեդը դարձավ Միլլերին: Ուստիսանցի թենիսիստներից հաջողությունն ուղեկցեց Միլլայի Յուժուոն, որն առավելության հասավ Բյորկմանի նկատմամբ: Երրորդ փուլի ու-

ղեգիր են նվաճել նաև Գոմանը, Ռոբերտոն, Գասկեն, Լյուիսիչևը, Բեռլինը, Գասալը, Սողերինգը:

Կանանց մրցաշարում հաջող են հանդես գալիս ռուսաստանցի թենիսիստիկները: Երկրորդ փուլի արգելից հաջողությամբ հաղթահարեցին Դեննեսեան, Միսկինան, Լի-խուվցեան, Զակվեան: Ամերիկացույն թենիսիստիկներից հաջող փուլ են մտել նաև Դեննոտորը, Էնենը, Մորեսոն, Դեյչին, Պիրսը: Թենիսի կանանց եւ տղամարդկանց ընկերակցությունները եւ ԱՄՆ-ի թենիսի ֆեդերացիան հայտարարել են, որ հնարավորինս կաջակցեն «Կասրի-նա» փոքրկից սուժաժների: Թենիսի ԱՄՆ-ի ֆեդերացիան փոքրկից սուժաժների հիմնադրամին արդեն փոխանցել է 500 հազար դոլար: Տուժաժներին օգնելու իր յուրօրինակ առաջարկ է կատարել ամերիկացի թենիսիստիկ Սերենա Ուիլյամսը: Նա երկվանդից մրցաշարում վասակած յուրաքանչյուր միավորի դիմաց այդ հիմնադրամին կփոխանցի 100-ական դոլար: Այս ակցիան կշարունակվի մինչև տարեկան:

Ըմբիւները նախադասարարական Ալուսայում

Չայասանի ազատ ուժի ըմբարարի հավաքականը սկսել է նախադասարարական սեղանների 26-ից հոկտեմբերի 3-ը Գոնգարիայի մայրաքաղաք Բուդապեշտում կայացնել աշխարհի առաջնությունը: Մեր ըմբիւները մարզումներն անցկացնում են Ալուսայում: Ամենօրյա ֆրանսիական մարզումների եւ ռուսական զոսեմարտերի ԵՈՐԻԻԿ ըմբիւները կարելի է իրենց մարզա-

վիճակը՝ նախադասարարական առաջնական դասարարական հավաքի արդյունքներով էլ կկազմավորվի Չայասանի ըմբարարի հավաքականը: Ըստ Չայասանի մարզական լիգայի հարկույնը ղեկավար Լեոն-Վարդանյանի՝ Բուդապեշտ մեկնելու համար ներկայումս հավաքականում առողջ ու սուր մրցակցություն է ծավալվել ըմբիւների միջև:

Ֆիւերն ու Մոյասկին կրկին մրցախաղ կանցկացնեն

Գրեթե 13 տարի անց Բորի Ֆիւերն ու Բորի Մոյասկին կրկին կնստեն շախմատի խաղասեղանի շուրջը՝ որոշելու ուժեղագույնին: Այս անգամ շախմատային մրցախաղը կանցկացվի այստեղ կոչված Ֆիւերնայի շախմատի մրցակազմով, իսկ մրցաճակատին ընդհանուր հիմնադրամը կկազմի 6 մլն եվրո: Ֆիւերնայի շախմատի աշխարհի 11-րդ չեմպիոնի հայտնագործությունն է: Այն դասական շախմատից առաջին հերթին տարբերվում է խաղաստիպակի վրա խաղաբարերի յուրօրինակ դասավորությամբ: Խաղաբարերը դասավորվում են համակարգի միջոցով՝ լիցենզիայի թվերի սկզբունքով: Սակայն ստիպակ եւ սեւ խաղաբարերի դիրքերը հայելային են: Դա արվում է նրա համար, որ շախմատի քաղաքացիական սկզբունքը: Բացի դրանից, իհարկե, կան նաև այլ լրացուցիչ մայրամուկներ: Օրինակ՝ փղերը ղեկավարում են ռուսական լիգայի շախմատի խաղասեղանի վրա: Իսկ արհան ղեկավարում են ռուսական լիգայի շախմատի խաղասեղանի վրա:

Բայան առաջնության Ֆիւերն հայտարարել էր հետեւյալը. «Ես ծափահարում եմ ահաբեկչությունն իրագործողներին: ԱՄՆ-ն եւ Իսրայելը տարիներ շարունակ սպանել են լիցենզիայի վերջապետ հասել է ժամը հասունացան»:

Ֆիւերն 1972 թ. Մոյասկին հետ մրցախաղի ժամանակ:

Չեմպիոնների արդյունքում անցած արվա հուլիսի 13-ին ԱՄՆ-ի իշխանությունների լիցենզիայի վերջապետ Ֆիւերն ձեռքավորվել էր Տոկիոյի օդանավակայանում: Նա 8 ամիս անցկացրեց բանտում եւ միայն այս արվա մարտին ազատվեց եւ հանգրվան գտավ Իսլանդիայում, որը նրան փախուցիկություն էր տալիս: Մոյասկին այն մարդկանց թվում էր, որոնք Ֆիւերնի համար դժվարին այդ ժամանակներում նրան բարոյաբան աջակցում էին:

Իսիւրբան կգրոհի համաշխարհային ռեկորդը

Ձողացակի աշխարհի բազմակի ռեկորդակրոսի, վերջերս Չեխիայում կայացած թեթև ակցիակայի աշխարհի առաջնությունում չեմպիոնուհու Տիս-դուսին արժանացած ռուսաստանցի էլենա Իսիւրբան կնստանա կնստակցի սեղանների 4-ին Մոսկվայում կայացնելի միջազգային մրցումներին: Նա կազմակերպիչների հետ մայրամուկի է կնել, համաձայն որի՝ դասավորվում է անույնաման գրոհել աշխարհի ռեկորդը (5 մ 1 սմ), որը լիցենզիայի է իրեն: Կազմակերպիչները հույս ունեն, որ ծանաչված մարզիկուն կհաջողվի հերթական համաշխարհային ռեկորդը սահմանել եւ ուրախացնել հանդիսականներին:

Այսօր իրավիճակն անսթաբիլ է երևանում: Գայասանի ազգային հավաքականի աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաբարի հերթական խաղում այսօր ժամը 22-ին Վազգեն Մարգարյանի անվան «Գանդապետական» մարզադաշտում կիրառվելի հոլանդական ֆուտբոլի «աստերիս»: Իսկ ավելի վաղ՝ ժամը 16-ին «Գանդապետական» մարզադաշտում մրցավեճի կրթնվեն նույն երկրների երիտասարդական հավաքականները:

Հոլանդական ֆուտբոլի ներկայիս սերունդը ես բավականաչափ տաղանդաւոր է: Թեւեւ Մարկո վան Բաստենը զգալիորեն երիտասարդացրել է հավաքականի կազմը, սակայն անվանի վեներանները շարունակում են իրենց հաջող մրցելույթները: Այսօր հոլանդացիների կազմում ամենափորձառուները 35-ամյա դարձած Գանդապետականի հավաքականի կազմում զարգացնել հաջողությունն ու ամրապնդել առաջատարի իրենց դիրքերը: Եթե նրանց հաջողվի հաղթել, առաջ կլինի հոլանդական մարզական թիմը: Այդ խաղերում հոլանդացիները 1301 գոլ են խփել՝ սեփական դարձած բաց թողնելով 887-ը: Գանդապետականի համար նշանակալից է հավաքականի կազմը, որ հիմնադրվել է 1992 թ., մինչ օրս ընդամենը 87 խաղ է անցկացրել (+17=21-49, 65-159): Աճուսուս, հոլանդացիները կծգեն Երեւանում զարգացնել հաջողությունն ու ամրապնդել առաջատարի իրենց դիրքերը: Եթե նրանց հաջողվի հաղթել, առաջ կլինի հոլանդական մարզական թիմը: Այդ խաղերում հոլանդացիները 1301 գոլ են խփել՝ սեփական դարձած բաց թողնելով 887-ը: Գանդապետականի համար նշանակալից է հավաքականի կազմը, որ հիմնադրվել է 1992 թ., մինչ օրս ընդամենը 87 խաղ է անցկացրել (+17=21-49, 65-159): Աճուսուս, հոլանդացիները կծգեն Երեւանում զարգացնել հաջողությունն ու ամրապնդել առաջատարի իրենց դիրքերը: Եթե նրանց հաջողվի հաղթել, առաջ կլինի հոլանդական մարզական թիմը:

Հոլանդական ֆուտբոլի ներկայիս սերունդը ես բավականաչափ տաղանդաւոր է: Թեւեւ Մարկո վան Բաստենը զգալիորեն երիտասարդացրել է հավաքականի կազմը, սակայն անվանի վեներանները շարունակում են իրենց հաջող մրցելույթները: Այսօր հոլանդացիների կազմում ամենափորձառուները 35-ամյա դարձած Գանդապետականի հավաքականի կազմում զարգացնել հաջողությունն ու ամրապնդել առաջատարի իրենց դիրքերը: Եթե նրանց հաջողվի հաղթել, առաջ կլինի հոլանդական մարզական թիմը: Այդ խաղերում հոլանդացիները 1301 գոլ են խփել՝ սեփական դարձած բաց թողնելով 887-ը: Գանդապետականի համար նշանակալից է հավաքականի կազմը, որ հիմնադրվել է 1992 թ., մինչ օրս ընդամենը 87 խաղ է անցկացրել (+17=21-49, 65-159): Աճուսուս, հոլանդացիները կծգեն Երեւանում զարգացնել հաջողությունն ու ամրապնդել առաջատարի իրենց դիրքերը: Եթե նրանց հաջողվի հաղթել, առաջ կլինի հոլանդական մարզական թիմը:

Հոլանդական ֆուտբոլի «աստերիս» Երեւանում

Մարկո վան Բաստենի գլխավորած հավաքականն առաջին անգամ կմրցի Երեւանում

Երեւանում մրցելու հավաքականը վերջին մարզումն անցկացրեց, որից հետո գլխավոր մարզիչ Չեկո Վիսոկանը կարճատև մամուլի ասուլիս կիրառել: Նա ընդհանուր առմամբ գոհ է նախադասարարական ընթացից, ֆուտբոլիստների վերաբերմունքից, որոնք ֆրանսիացիներն են մարզում: Վիսոկանը արդեն կողմնորոշվել է մեկնարկային կազմի հարցում, որը կիրառվելի խաղի օրը: Ցավով, վնասվածի մասնաճակատը հանդիմանում է կարող մասնակցել Գանդապետականի մրցումը: Գլխավոր մարզիչը գովեստի խոսքեր հղեց Արամ Գանդապետականի հասցեին, ով առաջնության հանդիմանումն ու եվրոպական մրցումներն իրեն լավագույն կողմնորոշելու համար:

30.03.05. Հոլանդիա-Չայասան. հոլանդացիները նշում են խփած գոլը:

Կոլուն՝ 91: Պատշաճությունում առավել փորձառու 30-ամյա Ջոկանի վան Բոնկհորսն է: «Բաստենի» ֆուտբոլիստը հոլանդացիների կազմում մասնակցել է 50 հանդիման՝ խփելով 3 գոլ: Գանդապետականի զոսեմարտը Գանդապետականի հետ մեկտեղ հաջողությամբ են հանդես գալիս երիտասարդները: Ներկայում լավ մարզավիճակում են «Բավարիայի» զոսեմարտի առաջատար Ռոյ Մախարը եւ «Մանչեսթեր Յունայթեդի» ռմբարկուներից մեկը՝ Ռոնի վան Նիստելույը: Վերջինս Հոլանդիայի հավաքականի ներկա կազմից բոլորից ցած գոլեր է խփել ազգային թիմում: Նա 43 խաղում դարձել է 22 գոլի հեղինակ: Իսկ ահա Ռոյ Մախարը առայժմ չի կարողանում իրեն լիովին դրսևորել հավաքականում: Նա եւս 43 խաղ է անցկացրել, սակայն ընդամենը 6 գոլի հեղինակ է դարձել: Ի դեպ, Մախարի մասնակցության հարցն առայժմ անորոշ է, քանի որ հավաքականի վերջին մարզումներից մեկի ժամանակ վնասված է ստացել: Երիտասարդ ֆուտբոլիստներից մեկն հեռանկար ունի «Զելսիում» հանդես եկող Արիեն Ռոբերտը: Նա 15 խաղում արդեն 6 գոլ է խփել:

Իհարկե, Հոլանդիայի հավաքականը չես համեմատել մեր ընտրանու հետ: Տղամարդիկ է հոլանդացիների անցկացրած խաղերի հաշվեկոչը: Հավաքականների մակարդակով նրանք 630 խաղ են անցկացրել, որից 299-ում հաղթել են, 142-ն ավարտել են ոչ-ոքի, 189-

լանական՝ 300-ը հաղթանակ: Ի դեպ, Մարկո վան Բաստենի գլխավորությամբ Հոլանդիայի ընտրանու առայժմ չի դարձվել: Անցկացրած 12 հանդիմաններից 8-ն ավարտվել է հոլանդացիների հաղթանակով, 4-ում զրանցվել է ոչ-ոքի: Համաշխարհային ֆուտբոլի «աստերիս» ոչ բոլորին է հաջողվում հետագայում իրենց դրսևորել նաև մարզական զորուներությունում: Մարկո վան Բաստենը, որ 3 անգամ ծանաչվել է Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ՝ արժանանալով «Ոսկե գնդակին», առաջնություն է, որ որդես մարզիչ էլ կարող է նշանակվելի հաջողությունների հասնել:

Իհարկե, զուս մարզական առումով հոլանդացիների հետ հանդիմանում մեր հավաքականի համար առանձնակի նշանակություն ունի: Մեր ֆուտբոլիստները վաղուց են ձախողվել ընտրական մրցաշարը: Մնում է, որ կորցնելու ոչինչ չունենող մեր ընտրանու զոսեմարտի մարզական խաղ ցուցադրի:

Մրցաշարային արդյունակ

1-ին խումբ

	Խ	Գ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Հոլանդիա	8	7	1	0	20-3	22
2. Չեխիա	8	7	0	1	28-7	21
3. Ռումինիա	10	6	1	3	17-10	19
4. Ֆինլանդիա	8	4	0	4	16-14	12
5. Մակեդոնիա	10	2	2	6	10-19	8
6. Չայասան	9	1	1	7	5-20	4
7. Անգորա	9	1	1	7	4-27	4

Այսօր կկայանան նաև Ռումինա-Չեխիա, Անգորա-Ֆինլանդիա հանդիմանները

Հիսգֆելդը հրաժարվեց գլխավորել «Դինամոն»

Մյունխենի «Բավարիայի» նախկին գլխավոր մարզիչ, գերմանացի հայտնի մասնագետ Օսմար Հիսգֆելդը հրաժարվել է մարզել Կիեվի «Դինամոն»: Սակայն բացառված չէ, որ նա ստանձնի ակունքի մրցակցական սօսեմարտի մրցումը: Նման առաջարկ նրան կատարել է «Դինամոն» նախագահ Իգոր Սուրկիսը:

Հիսգֆելդը երկու օրով զսնվում էր Կիեւում, որտեղ բանակցում էր «Դինամոնի» ղեկավարության հետ: Լեոնիդ Բուրյակի հրաժարականից հետո «Դինամոնի» գլխավոր մարզիչի պաշտոնը թափուր էր մնացել: Ակունքի ղեկավարությունը այժմ արտերկրից նոր մարզիչ է ցանկանում հրավիրել: Սուրկիսն առանց երկմ-

ետելու թիմ կիրավիրե Ֆաբիո Կառլոյին, սակայն վերջինս մարզում է Թուրինի «Յուվենտուսը»: Հավանական թեկնածուների թվում են Դիկ Արվոկազը եւ Չեկո Վիսոկանը: Ներկայումս «Դինամոնի» գլխավոր մարզիչի դարձանակությունները կատարում է Անատոլի Դեմյանցկոն:

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

Ձեր քաղաքը և ՄԱԿ-ի ռուսասանցի եւ մեկ աշխատակից

Հետազոտությունների դաճելով քաղաքը ձեր քաղաքը և ՄԱԿ-ի ռուսասանցի մի աշխատակցի, որին կասկածում են փողերի վաճառման մեջ: «Աստիտեյթոյ դրես» գործակալությունը հաղորդում է, որ ձեր քաղաքում աշխատողները և Վադիմ Կուզնեցովը: Նա աշխատում է ՄԱԿ-ի ընդհանուր ժողովի բյուջեային համընթացման: Ռուսասանցուն ներկայացված մեղադրանքի մանրամասնությունները որոշված է չհրատարակել: Նրա գործով առաջին դասական նիստը նախատեսված է այսօր:

Գրա աշխատակիցների մեկը, իր անունը չհրատարակելու պայմանով հայտնել է, որ Կուզնեցովը ամբաստանվում է փողերի վաճառման մեջ եւ որ նրա գործը «փաստորեն կառավարված է «Նավթ դարենի դիմաց» ծրագրի անընկալ սկանդալի հետ»:

Սա ՄԱԿ-ի ռուսասանցի արդեն երկրորդ աշխատակցի ձեր քաղաքում լուրջ կասկածներով կասկածանքով: Ավելի վաղ ձեր քաղաքում էր Ալեքսանդր Յակովլևը, որին ներկայացված են խաղախոսության, հանցավոր դավադրության եւ փողերի վաճառման մեղադրանքներ: Բոլոր 3 կետերով նա իրեն մեղավոր է ճանաչել եւ ազատ է արձակվել 400 հազար դոլար գրավի եւ չմեղավորության դիմաց:

Պակիստան-Իսրայել հանդիպում Սամբուլում

Պակիստանի եւ Իսրայելի արտգործնախարարները հիմա Գազայի օրը Սամբուլում հանդիպում են ունեցել Գազայից իսրայելցիների դուրսբերումից հետո պակիստան-իսրայելական հարաբերությունները կարգավորելու նպատակով: Ֆրանսիայից մեջբերում է Պակիստանի նախագահ Փեռվեզ Մուշարաֆի այն խոսքերը, թե Թուրքիայի միջնորդությամբ Սամբուլում

Ազգային դրամի դասնության ցուցահանդես Սեփանակերում

ՀՀ կենտրոնական բանկը Սեփանակերում բացել է «Հայաստանի դրամաբանության ցուցահանդեսը» թեմայով ցուցահանդեսը, որի նպատակն է ԼՂՀ ֆաղափանցներին ներկայացնել ազգային դրամի դասնությունը, դրամաբանության դասնությունը, ինչպես նաեւ ՀՀ կենտրոնական բանկի գործունեությունը:

Ցուցահանդեսում ներկայացված են հին ազգային մետաղադրամները՝ հայոց Արաբեայան հարսության Տիգրան Մեծ արքայի ժամանակների օրհանակները եւ հայոց Կիրիլյան դասնության արժույթը: Առանձնակի հետաքրքիր է ներկայացնում Շուշույի բողոքական դրամաբանության ժամանակաշրջանի (XVIII դարի վերջ) արժույթը մետաղադրամները: «Հայաստանի դրամաբանության դասնությունը» ցուցահանդեսում ներկայացված են նաեւ Հայաստանում Երջանադրության մեջ Եղաբ առաջին հայկական թղթադրամները եւ ներկայիս Հայաստանի Հանրապետության բոլոր դրամանիւշերը՝ թղթադրամները, մետաղադրամները եւ հուշադրամները:

Ցուցահանդեսում նաեւ նյութեր, որոնք լուսաբանում են դրամանիւշերի թողարկման գործընթացը եւ դրանց դասնական համար օգտագործված որոշ գործիքներ: Ցուցահանդեսի առանձին հասված նվիրված է Հայաստանում բանկային համակարգի ստեղծման դասնությունը: Ցուցահանդեսում ներկայացված են նաեւ «Դրամը երեսխանների աշխարհում» մրցույթի հաղթողների եւ մասնակիցների նկարները:

Երեւանի դրամաբաններն արդեն ունեն մեծ հնարավորություն, նրանք այցելում են կենտրոնական բանկի եւ ծանոթանում բանկի գործունեությանն էսկուսիաների միջոցով: Կենտրոնական բանկի այս նախաձեռնության նպատակն է նամանակից հնարավորությունները 2800 թուղթ, 26 սինգլեր եւ 40 հասարակական շեմ: Դրա հետ մեկտեղ 287 հասարակական շեմեր անվճար հանձնվելու են դրամանիւշերին:

Ստանդարտների դասնության ցուցահանդեսում, Գազայի հասվածում եւ Այսրհողանում Իսրայելի միջնորդման սահմանադրական ծրագրի արդյունքում ոչնչացված ենթակա ավանդների բնակելի ֆոնդը կազմում են 2800 թուղթ, 26 սինգլեր եւ 40 հասարակական շեմ: Դրա հետ մեկտեղ 287 հասարակական շեմեր անվճար հանձնվելու են դրամանիւշերին:

կազմակերպված հանդիպումը «դասնական» է: Հանդիպման օժանդակել են նաեւ Ստոյան Արաբիան եւ Պաղեստինյան ինֆրակարգային իշխանությունները:

Այդուհանդերձ, Պակիստանը առայժմ դասնական չէ ծանաչելու հրեական դեռույթի գոյությունը, ընդգծել է Մուշարաֆը: Հակահարեկական դասնական ԱՄՆ-ի գլխավոր դասնակիցներից մեկը հանդիսացող Պակիստանի նախագահը մոտում է, որ Իսլամաբադը իր վերջին ֆայլով ուզում է համապարհապահ աստիճանում ամրապնդել Պակիստանի դերը: Մուշարաֆը նաեւ հասկացրել է, որ ինքը ԱՄՆ-ի հրեական համայնքի առաջնորդների հետ հանդիպում է ունենալու, որտեղ «լցնի» հույսական եւ մահմեդական կրոնների միջեւ գոյացած բացը: Հանդիպումը տեղի կունենա սեպտեմբերին Նյու Յորքում, ԱՄԿ-ի ընդհանուր ժողովի աշխատանքի օրերին:

Չագայում բնակելի բոլոր սներն ավերված են

Իսրայելի դասնականության բանակն ավարտել է Գազայի հասվածում դասարկված հրեական ավանդների բոլոր բնակելի տների ավերումը: «Կուսուր» գործակալությունը հաղորդում է, որ սինգլերի եւ հասարակական շեմերի կազմափոխումը բարունակվելու է եկող շաբաթ: Իսրայելական բանակի նախնական ծրագրի համաձայն, հրեական նախկին ավանդներում բնակելի ֆոնդի ոչնչացումը թեթեւ է ավարտվել ամենաուշը սեպտեմբերի 8-ին: Զանդումը փաստորեն ավարտվել է ժամկետից շուտ:

Իսրայելի դասնականության նախարարության ցուցահանդեսում, Գազայի հասվածում եւ Այսրհողանում Իսրայելի միջնորդման սահմանադրական ծրագրի արդյունքում ոչնչացված ենթակա ավանդների բնակելի ֆոնդը կազմում են 2800 թուղթ, 26 սինգլեր եւ 40 հասարակական շեմ: Դրա հետ մեկտեղ 287 հասարակական շեմեր անվճար հանձնվելու են դրամանիւշերին:

Պ. Բ.

Ուժադրություն

armenel

Վճարվել է «Անդրանիկ» 72,73,74 թվային կալանները սնող մալուխը, որը ստացարկում է Խաչկուղղոսայի 48, 48/1, 50, 50/1, 50/2, 50/3, 50/4, 50/5, 50/7, 52/1, 52/2, 52/3, 52/4, 52/5, 83 հասցեները: Սույն թվականի սեպտեմբերի 5-ի ժամը 09: 00-ից մինչեւ սեպտեմբերի 9-ի ժամը 16:00-ն «ԱրմենՏել»-ը իրականացնելու է վերանորոգման աշխատանքներ, որի ընթացքում սվալ մալուխից սնվող նվազ շեմերի հեռախոսահամարները չեն աշխատի:

Հայցում ենք Ձեր ներողամտությունը:

Արմենիա Տելեֆոն Կոմպանի

Ուժադրություն

armenel

Սույն թվականի սեպտեմբերի 3-ի ժամը 08: 00-ից մինչեւ սեպտեմբերի 5-ի ժամը 18:00-ն «ԱրմենՏել»-ը իրականացնելու է Զրախարհի, Կենդանաբանական այգու, Սյանիկյան դղրոսայի եւ Սարալանցի սեփական սները, Մուսկովյան 5, 7, 9, 11, 13, 15 շեմերը, Արուսյան 35/1 (գեոմանցում), 62, 64, 66Ա, 68 հասցեները սնող մալուխի վերանորոգման աշխատանքներ, որի ընթացքում նվազ հասցեների հեռախոսահամարները չեն աշխատի:

Հայցում ենք Ձեր ներողամտությունը:

Արմենիա Տելեֆոն Կոմպանի

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Բանկային մեթոդաբանության եւ վերլուծությունների վարչության Բանկային մեթոդաբանության եւ կարգավորման համար:

Աշխատանքի նպատակն է՝ ՀՀ բանկային համակարգի առկա հիմնախնդիրների բացահայտում, համակարգում առկա ռիսկերի բացահայտում եւ գնահատում մոնիթորինգի կատարվող գործունեության: Համակարգի ինստիտուցիոնալ կառուցվածքի կատարվող գործունեության վերաբերյալ առաջարկությունների մեկնում

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն ֆաղափանցները, որոնք ունեն

- բարձրագույն կրթական կրթության դասնական 2 աստիճան եւ բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության դասնական 3 աստիճան մասնագիտական աշխատանքային փորձ:
- գիտելիքներ հետեւյալ ոլորտներում՝ Բանկային գործ (խորացված), Բանկային օրենսդրական եւ նորմատիվային դասնական սիրադասում (միջազգային), Ֆինանսական այլ հասվածների օրենսդրական սիրադասում (միջազգային), Մակրոէկոնոմիկա (միջազգային), Եկոնոմետրիկա (ներառական), Վիճակագրության հիմունքներ (ներառական), Հայերեն լեզվի իմացություն, Անգլերեն եւ ռուսերեն լեզուների իմացություն (մասնագիտական գրականություն ընթերցելու նպատակով):

Մրցույթին մասնակցելու ցանկացողները մինչեւ ս.թ. սեպտեմբերի 19-ը կարող են դիմել ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակազմի ԱձձՆակազմի կառավարման բաժնի՝ ներկայացնելով հետեւյալ փաստաթղթերը.

- դիմում (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- ինֆրակոմպյուտերային օրենսդրական թերթիկ (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- անձնագրի դասնական
- սոցիալական ֆաղի դասնական
- դիմումի եւ դիմումի միջոցի դասնականներ
- զինգրուկի դասնական (արական սեռի ներկայացուցիչների համար)
- աշխատանքային գրուկի դասնական
- երկու գումարավոր լուսանկար, 3x4 չափսի

Հեռախոսահամարներ՝ 56-14-40 եւ 06-34 (ներքին)

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Բանկային մեթոդաբանության եւ վերլուծությունների վարչության Բանկային մեթոդաբանության եւ կարգավորման համար:

Աշխատանքի նպատակն է՝ ՀՀ բանկային համակարգի կարգավորման եւ հասվածական մեթոդների բարելավման նպատակով՝ վերահսկողության եւ հավակարգական մեթոդաբանության մեկնում: Առեւտրային բանկերին մեթոդական հարցերում օժանդակության ցուցաբերում:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն ֆաղափանցները, որոնք ունեն

- բարձրագույն կրթական կրթության դասնական 2 աստիճան եւ բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության դասնական 3 աստիճան մասնագիտական աշխատանքային փորձ:
- գիտելիքներ հետեւյալ ոլորտներում՝ Բանկային գործ (խորացված), Բանկային օրենսդրական եւ նորմատիվային դասնական սիրադասում (խորացված), Ֆինանսական այլ հասվածների օրենսդրական սիրադասում (միջազգային), Մակրոէկոնոմիկա (միջազգային), Եկոնոմետրիկա (ներառական), Հայերեն լեզվի իմացություն, Ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուների իմացություն (մասնագիտական գրականություն ընթերցելու, բացատրություններ ցուցաբերելու նպատակով):

Մրցույթին մասնակցելու ցանկացողները մինչեւ ս.թ. սեպտեմբերի 19-ը կարող են դիմել ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակազմի ԱձձՆակազմի կառավարման բաժնի՝ ներկայացնելով հետեւյալ փաստաթղթերը.

- դիմում (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- ինֆրակոմպյուտերային օրենսդրական թերթիկ (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- անձնագրի դասնական
- սոցիալական ֆաղի դասնական
- դիմումի եւ դիմումի միջոցի դասնականներ
- զինգրուկի դասնական (արական սեռի ներկայացուցիչների համար)
- աշխատանքային գրուկի դասնական
- երկու գումարավոր լուսանկար, 3x4 չափսի

Հեռախոսահամարներ՝ 56-14-40 եւ 06-34 (ներքին)

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Բանկային մեթոդաբանության եւ վերլուծությունների վարչության Բանկային մեթոդաբանության եւ կարգավորման համար:

Աշխատանքի նպատակն է՝ ՀՀ բանկային համակարգի կարգավորման եւ հասվածական մեթոդների բարելավման նպատակով՝ վերահսկողության եւ հավակարգական մեթոդաբանության մեկնում: Առեւտրային բանկերին մեթոդական հարցերում օժանդակության ցուցաբերում:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն ֆաղափանցները, որոնք ունեն

- բարձրագույն կրթական կրթության դասնական 2 աստիճան եւ բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթության դասնական 3 աստիճան մասնագիտական աշխատանքային փորձ:
- գիտելիքներ հետեւյալ ոլորտներում՝ Բանկային գործ (խորացված), Բանկային օրենսդրական եւ նորմատիվային դասնական սիրադասում (խորացված), Ֆինանսական այլ հասվածների օրենսդրական սիրադասում (միջազգային), Մակրոէկոնոմիկա (միջազգային), Եկոնոմետրիկա (ներառական), Հայերեն լեզվի իմացություն, Անգլերեն եւ ռուսերեն լեզուների իմացություն (մասնագիտական գրականություն ընթերցելու, բացատրություններ ցուցաբերելու նպատակով):

Մրցույթին մասնակցելու ցանկացողները մինչեւ ս.թ. սեպտեմբերի 19-ը կարող են դիմել ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակազմի ԱձձՆակազմի կառավարման բաժնի՝ ներկայացնելով հետեւյալ փաստաթղթերը.

- դիմում (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- ինֆրակոմպյուտերային օրենսդրական թերթիկ (Ձեռք սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում եւ գեղեցված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am)
- անձնագրի դասնական
- սոցիալական ֆաղի դասնական
- դիմումի եւ դիմումի միջոցի դասնականներ
- զինգրուկի դասնական (արական սեռի ներկայացուցիչների համար)
- աշխատանքային գրուկի դասնական
- երկու գումարավոր լուսանկար, 3x4 չափսի

Հեռախոսահամարներ՝ 56-14-40 եւ 06-34 (ներքին)

ՀՀ ԿԲ մամուլի ծառայություն